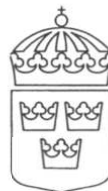

Riksdagens protokoll

1993/94:88

Protokoll
1993/94:88

Torsdagen den 14 april

Kl. 12.00 – 15.50

1 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1993/94:213 till trafikutskottet

2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 13 april

JuU20 Anslag till rättshjälp, m.m.

Mom. 1 (timkostnadsnormen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (nyd)

Votering:

274 för utskottet

19 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 71 m, 27 fp, 24 c, 22 kds, 10 v, 3 -

För res. 1: 19 nyd

Frånvarande: 21 s, 9 m, 6 fp, 7 c, 4 kds, 4 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 10 (ersättning till nämndemän)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

163 för utskottet

131 för res. 4

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 m, 27 fp, 24 c, 21 kds, 18 nyd, 2 -

För res. 4: 118 s, 1 m, 1 nyd, 10 v, 1 -

Frånvarande: 20 s, 8 m, 6 fp, 7 c, 5 kds, 4 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 15 (konkurrens inom advokatverksamheten)

1. utskottet

2. res. 6 (nyd)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 6

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 27 fp, 24 c, 22 kds, 10 v, 2 -

För res. 6: 19 nyd

Avstod: 1 -

Frånvarande: 20 s, 7 m, 6 fp, 7 c, 4 kds, 4 nyd, 4 v, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU23 Anslag till åklagarväsendet

Mom. 3 (resurser för RÅSOP)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

171 för utskottet

127 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 73 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 21 nyd, 2 -

För res. 1: 116 s, 10 v, 1 -

Frånvarande: 21 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 2 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 4 (rekrytering och utbildning av åklagare)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

170 för utskottet

129 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 21 nyd, 2 -

För res. 2: 118 s, 10 v, 1 -

Frånvarande: 20 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 2 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 5 (åtalsregler m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (nyd)

Votering:

275 för utskottet

23 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 27 fp, 24 c, 22 kds, 8 v, 3 -

För res. 3: 21 nyd, 2 v

Frånvarande: 20 s, 7 m, 6 fp, 7 c, 4 kds, 2 nyd, 4 v, 1 -

Rolf L Nilson (v) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU23 Försök i vissa kommuner där väljarna skall kunna avge särskild personröst

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU29 Anslag till statschefen och regeringen

Mom. 5 (regeringskansliet m.m.)

1. utskottet

2. res. (nyd)

Votering:

278 för utskottet

20 för res.

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 10 v, 2 -

För res.: 20 nyd

Avstod: 1 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 3 nyd, 4 v, 1 -

Simon Liliedahl (nyd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha varit frånvarande.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU35 Riksdagen och dess myndigheter

Mom. 5 (riksdagens förvaltningskostnader)

1. utskottet

2. res. 1 (nyd)

Votering:

276 för utskottet

22 för res. 1

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 73 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 10 v, 2 -

För res. 1: 22 nyd

Avstod: 1 -

Frånvarande: 21 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 1 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 12 (ersättning till Olof af Forselles)

1. utskottet

2. res. 2 (nyd)

Votering:

275 för utskottet

25 för res. 2

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 26 fp, 25 c, 22 kds, 10 v, 2 -

För res. 2: 2 m, 1 fp, 22 nyd

Avstod: 1 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 1 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 13 (tredimensionell uppmätning av riksdagshusen)

1. utskottet

2. res. 3 (nyd)

Votering:

275 för utskottet

23 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 26 fp, 25 c, 21 kds, 10 v, 2 -

För res. 3: 22 nyd, 1 -

Frånvarande: 20 s, 7 m, 7 fp, 6 c, 5 kds, 1 nyd, 4 v, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU9 Den statliga rationaliseringsverksamheten och revisionen

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU12 Riksgäldskontoret och kostnader för statsskuldens förvaltning

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU37 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Gambia

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU38 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Bolivia

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU22 Bibliotek, bildkonst, konsthantverk m.m.

Mom. 2 (medelsanvisningen till Statens konstråd)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

150 för utskottet

128 för res. 2

21 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 74 m, 27 fp, 23 c, 22 kds, 1 nyd, 2 -

För res. 2: 117 s, 10 v, 1 -

Avstod: 21 nyd

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 8 c, 4 kds, 1 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 3 (medelsanvisningen till Förvärv av konst för statens byggnader m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

172 för utskottet

127 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 22 nyd, 2 -

För res. 4: 117 s, 9 v, 1 -

Frånvarande: 21 s, 6 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 1 nyd, 5 v, 1 -

Mom. 7 (medelsanvisningen till Främjande av hemslöjden)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

150 för utskottet

127 för res. 5

21 avstod

51 frånvarande

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 27 fp, 25 c, 22 kds, 1 nyd, 2 -

För res. 5: 117 s, 9 v, 1 -

Avstod: 20 nyd, 1 v

Frånvarande: 21 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 4 kds, 2 nyd, 4 v, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU21 Köp av kollektivtrafik

Mom. 1 och 2 (köp av olönsam järnvägstrafik m.m.)

1. utskottet

2. res. i motsvarande del (s)

3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till men. (v)

Förberedande votering:

Ställdes men. mot res. som biträdades med acklamation.

Huvudvotering:

170 för utskottet

129 för res.

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 26 fp, 25 c, 21 kds, 21 nyd, 1 v, 2 -

För res.: 118 s, 1 kds, 9 v, 1 -

Avstod: 1 nyd

Frånvarande: 20 s, 6 m, 7 fp, 6 c, 4 kds, 1 nyd, 4 v, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU22 Funktionshindrades resemöjligheter

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU23 Meteorologi, geoteknik m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

3 § Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande

1993/94:KU24 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor (prop. 1993/94:117).

Fru talman! Det beslut som vi kommer att fatta i dag om inkorporering av Europakonventionen är ett mycket viktigt och betydelsefullt steg för Sverige – som jag ser det. I och med detta kommer vi också att få ett förstärkt fri- och rättighetsskydd, därför att Europakonventionen nu blir en del av svensk lag.

*Inkorporering av
Europakonventionen och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Det har inte alltid varit en sådan syn på Europakonventionen i Sverige som nu. Visserligen har vi ratificerat konventionen tidigare, utom på en viktig punkt som gäller föräldrarätten. Där hade vi en reservation.

Historiskt kan man se en tendens till en nedlåtande syn på Europakonventionen. Det har kanske varit typiskt svenskt. Det är inte så förfärligt länge sedan som en ledande svensk politiker kallade Europadomstolen för lekstuga. Jag är glad att det har gått framåt så att vi nu mer och mer har ett kontinentalt synsätt på fri- och rättighetsfrågorna. Därför är det inte utan en viss stolthet jag står här i dag. Jag har kunnat vara med i beredningsarbetet i Fri- och rättighetskommittén för att arbeta fram det förslag som vi i dag skall ta ställning till.

Det intressanta med Europakonventionen är att det inte bara är fråga om en kommissionstext utan också innefattar ett rättssystem genom att det finns en Europadomstol. Det kommer också att bli en del i det svenska rättsväsendet i och med inkorporeringen. Tidigare har vi utlovat att följa domstolen. Nu blir det en del av svenskt rättsväsende.

Jag vill bara peka på ett par saker när det gäller de övriga frågorna inom fri- och rättighetsområdet. Jag har inom Fri- och rättighetskommittén bl.a. arbetat för att vi skulle få rätten till liv inskriven i grundlagen, likaså föräldrarätten. Låt mig konstatera att jag inte fått något stöd för detta, utan jag har varit ganska ensam om detta synsätt. Ett antal viktiga remissinstanser tyckte dock att det var viktigt att få in i grundlagen.

Låt mig konstatera att Europakonventionen tillgodoser dessa krav, även om det inte innebär grundlagsstatus. Den andra artikeln i Europakonventionen gäller just rätten till liv. Enligt tilläggsprotokollet blir föräldrarätten nu en del av svensk lag, i synnerhet som vårt beslut i dag kommer att innebära att man återkallar reservationen från 50-talet på denna punkt.

Det är alltså mycket glädjande att vi i dag kan fatta det här beslutet.

När det gäller de övriga fri- och rättighetsfrågorna kan man säga att det tas viktiga steg framåt. Det kommer andra talare senare att påpeka.

Jag vill bara kommentera en sak, eftersom jag på viss punkt har haft en avvikande uppfattning om synen på en författningsdomstol. Ett antal ledamöter i Fri- och rättighetskommittén blev uthängda i en Stockholmstidning som något slags borgerlighetens förrädare. Jag måste säga att det är djupt orättvist.

I grundlagsfrågor, och över huvud taget i all politik, är det de små stegens filosofi som måste gälla. Det är viktigare att ta små steg framåt än att stå still därför att man är kompromisslös och vill ha allt genast. Därför måste jag här honorera Bertil Fiskesjö, Birger Hagård och Ylva Annerstedt, som på ett alldeles utmärkt sätt har arbetat för en kompromiss. Därmed har man stärkt t.ex. egendomsskyddet på ett bra sätt. Man kan inte få allt här i världen. Man får vara beredd att ta små steg i det politiska arbetet.

Låt mig helt kort kommentera reservation 6, som jag har avgett för partiets räkning. Det gäller författningsdomstol. I Fri- och rättighetskommittén lämnade jag en reservation på det här området. När det sedan blev en överenskommelse mellan partierna i författningsfrågorna, avstod jag och partiet från att väcka ytterligare förslag i frågan. Vi tänkte att vi skulle återkomma senare. Eftersom det nu finns en nydemokratisk motion i frågan, ansåg jag det vara viktigt att följa upp detta i kammaren.

Fri- och rättighetskommittén hade som uppdrag att utreda frågorna om författningsdomstol. Med ganska summariska ordalag avvisade man det och sade att det var ett främmande inslag i det svenska rättssystemet. I och med dagens beslut kommer vi faktiskt att inrätta ett slags författningsdomstol genom inkorporeringen av Europakonventionen.

Europadomstolen är ett slags författningsdomstol. Om vi i höst, efter att i folkomröstningen ha sagt ja, blir medlemmar i EU får vi ytterligare en författningsdomstol i EG-domstolen. Det kommer att bli ett normalt inslag framöver. Därför tycker jag att det vore värdefullt om frågan utreddes noggrant, oavsett om man har olika uppfattningar om vad som sedan skall gälla. Det vore bra med en klar genomlysning.

Jag vill också, fru talman, påminna om att Svenska kommunförbundet i en skrivelse till regeringen har påpekat att man som en lösning av kommunernas problem framöver skulle kunna tänka sig en starkare grundlagsskrivning. Men det förutsätter att det finns en författningsdomstol som kan pröva kommunernas rätt.

Jag vill vidare påpeka att Europakonventionen enligt förslaget skall tolkas av svenska domstolar och tingsrätter. Det kan bli ganska besvärligt. Det ställer höga krav på kompetens. Enligt min mening hade det varit bättre att man hade haft en författningsdomstol med hög kompetens att tolka Europakonventionen. Det är för övrigt en slutsats som en ledande svensk tjänsteman vid Europadomstolen också gav uttryck för när Fri- och rättighetskommittén besökte Europadomstolen. Kompetensfrågan är oerhört viktig. Egentligen behövs det en författningsdomstol för att på ett bra sätt kunna tolka Europakonventionen.

Fru talman! Låt mig notera att det i mom. 13 måste ha blivit något fel när reservation 6 står efter reservation 5. Jag yrkar bifall till reservation 6 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 2 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Också vi i Vänsterpartiet kan sälla oss till den skara som hälsar dagens beslut välkommet. Vi har sedan fler år tillbaka väckt förslag i frågan. Vi hoppas att vändorna från människor som känner sig illa behandlade i Sverige ner till domstolen i Strasbourg skall bli färre och att vi i större utsträckning skall kunna hantera sådana problem inom landet. Det ser vi som en av fördelarna.

Läget i förhandlingarna om Europakonventionen har utnyttjats för att skärpa en del av grundlagsbestämmelserna i Sverige, något som vi egentligen inte från vårt parti ställer upp på. Det gäller den skärpning av äganderätten som beslutet innebär. Vi anser att äganderätten i den nuvarande grundlagen har ett bra skydd. Där sägs att varje medborgare, vars egendom tas i anspråk

genom expropriation eller annat sådant förfogande, skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestäms i lag. Nu har vi fått en betydligt mer omfattande skrivning när det gäller äganderätten.

Äganderätten känner naturligtvis många människor, också vi, starkt för. Vi vill inte på ett eller annat sätt förlora vår egendom – hus, mark osv. – genom alltför lättvindiga beslut.

Mycket stor andel av den egendom som finns i vårt land har gått i arv. Den har ett historiskt ursprung. Dessa ägarförhållanden tillkom under en tid då Sverige var ett allt annat än demokratiskt land. Man använde statsmakten och myndigheterna för att lägga beslag på tillgångar som befolkningen brukade på ett eller annat sätt utan att äganderättsförhållandena var lagligt reglerade. Detsamma gäller för samernas vidkommande den mark som har tagits i anspråk, och det har ju varit en lång historisk process. Man kan alltså säga att stora tunga egendomar i det samhället har en fördemokratisk karaktär. Nu förstärks ställningen för äganderätten i vårt land.

Äganderätten har naturligtvis också inneburit en makt över andra. Äger man stora förmögenheter, stora tillgångar och mycket mark har man ett inflytande över andra människors liv. Från den synpunkten kan man ifrågasätta det rimliga i äganderättens mycket starka ställning.

Om allemansrätten skulle försvinna eller reduceras, vilket många i dag befarar, kommer vi som individer att uppleva att vi påtagligt drabbas av den enskilda äganderätten. Går vi ut i skog och mark, måste vi då fråga oss vem som äger marken, vem vi skall vända oss till för att få tillstånd att beträda den osv. Det är ju ett litet speciellt förhållande för oss i detta glest befolkade land. Vi är vana att röra oss fritt ute i markerna.

I den äganderättsparagraf som nu tillkommer grundlagsfästs också ett förhållande som reglerades i plan- och bygglagen 1987 och som sedan dess har varit kontroversiellt. Man kan tänka sig att detta skulle kunna ändras framöver i en annan politisk situation på grund av en förändrad opinion. Jag tycker att det är synd att man grundlagsfäster en lag som står under intensiv debatt. Sista ordet är ännu inte sagt i dessa frågor.

Som framgår av min meningsyttring anser jag att Fri- och rättighetsutredningen borde ha tagit med regleringen av urbefolkningsfrågan och frågan om minoritetsspråken. Jag har då och då möjlighet att resa utomlands och träffa politiska företrädare i andra länder och diskutera situationen för minoriteter och urbefolkningar. Det är ett allvarligt problem på många håll i världen, som vi också här i riksdagen engagerar oss i – utrikesutskottet behandlar ju frågor av den typen. När vi då för fram våra argument möts vi ofelbart av motargumentet hur vi löser våra egna problem på detta område. Vi måste inse att detta är till besvär för oss på den internationella arenan. På sistone har ställningen för urbefolkningen förstärkts i Australien, Canada och Québec. T.o.m i USA har mohikanerna fått sin ställning förstärkt.

I utredningsdirektiven togs emellertid denna fråga inte upp, trots att det var en fri- och rättighetsutredning. Varken samer, Sametinget eller torne-dalsfinnar har varit med vid utarbetandet av propositionen om fri- och rättigheterna. I utskottet hade vi inte heller tid och möjlighet att ta emot de grupper som önskade träffa oss.

I utskottstexten heter det att regeringen följer frågan, och det är ju en van-

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

lig formulering. Men man kan ju fråga sig vad det innebär. På s. 40 i betänkandet står det att utskottet utgår ifrån att regeringen följer Sametingets möjligheter att fullgöra sin uppgift när det gäller att ta initiativ till verksamhet för att främja samisk kultur. När det gäller minoritetsspråken utgår utskottet ifrån att regeringen redovisar överväganden i något lämpligt sammanhang. Det är alltså ganska lösa och svävande formuleringar som inte ger särskilt stort hopp om att man skall komma till skott.

Renskötselrätten innebär naturligtvis att samerna har rätt till mark i vissa avseenden, men detta har inte markerats i förarbetena till lagstiftningen.

När det gäller ratificering av ILO-konventionen avvaktas skriftväxlingen mellan ILO och Norge. Man får ju hoppas att resultatet blir att vi kan följa Norge i fråga om att ratificera denna konvention.

Vi har inte heller ratificerat Europakonventionen om minoritetsspråk. Man kan fråga sig vad det är som avses med "lämpligt sammanhang" för regeringens redovisning. Sverige var aktivt när konventionerna kom till stånd. Det har inte rått någon oenighet bland de svenska delegationer som har verkat för dessa konventioner. Då kan man förvänta sig att det internationella samfundet tycker att vi borde fullfölja detta på hemmaplan. Vi menar fortfarande att detta borde utredas och att man skulle kunna ge tilläggsdirektiv till Fri- och rättighetsutredningen eller också tillsätta en särskild utredning.

Det finns nu tillfälle att skriva in allemansrätten i grundlagen. Med anledning av detta har det väckts ett antal motioner som uttrycker stark oro över vad som kommer att hända med allemansrätten. Den oron finns ju på många håll. Allemansrättens ställning förstärks nu, och det kommer att bli svårare att ändra på den. Om riksdagen skall ta något initiativ i det här sammanhanget finns det förslag till ändring av bestämmelser och då i första hand att se över lagstiftningen. Skulle man följa intentionerna i motionerna skulle det bli fråga om en lagstiftning som går i inskränkande riktning. Det känns litet konstigt i så fall, samtidigt som man nu skall förstärka allemansrättens ställning i rättssystemet.

Problemen kan naturligtvis inte negligeras. Jag för min del förutsätter att olika myndigheter och regeringen följer denna fråga och vidtar alla tänkbara åtgärder för att allemansrätten skall respekteras och vidmakthållas på det sätt som man har gjort under evärdliga tider.

Fru talman! Slutligen yrkar jag bifall till samtliga mina meningsyttringar.

Anf. 3 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! För ett par veckor sedan sade jag från denna talarstol att den borgerliga riksdagsmajoriteten hade gjort sig skyldig till två allvarliga avsteg – ja, jag kallade dem för övertramp – från den princip som alla partier säger sig hylla, nämligen att eftersträva enighet om vad som skall stå i Sveriges grundlag. Det gällde grundlagsreglering av utlandssvenskarnas rösträtt och utredning om folkomröstningsinstitutet.

Jag kunde ha tillagt en tredje punkt; nämligen när den borgerliga regeringen, mot socialdemokratins vilja, tillsatte Fri- och rättighetskommittén. Den övermodige Carl Bildt lämnade den traditionella samverkanslinjen i författningsfrågorna och lät i stället sin regering satsa på konfrontation. Regeringen fastställde direktiven mot vår vilja. Socialdemokratien behandlades

som vilket tvåprocentsparti som helst. Direktiven blev skraddarsyddas för högers uppfattningar.

Först och främst ville man tillgodose ett gammalt högerönskemål om en grundlagsregel som slår fast att den enskilda äganderätten är orubblig och att inskränkningar i den endast får ske i klart angivna fall. I grundlagen skulle, och jag citerar direktiven, "på ett så distinkt och precist sätt som möjligt" slås fast vilka inskränkningar som skall vara tillåtna. Att en sådan idé är politiskt omöjlig är en sak. Men det måste också tilläggas att den stöter på närmast oöverstigliga hinder också från juridiska utgångspunkter. Den skulle nämligen kräva att grundlagen gav en fullständig och uttömmande beskrivning av äganderättens innebörd ur alla de aspekter som det moderna välfärdssamhället aktualiserar. Det är lätt att inse svårigheterna med detta.

En annan hjärtesak för Moderaterna var att man ville klarlägga beskattningsmaktens gränser och ange dem i grundlagen. Man ville också grundlagsreglera föreningslivets inre förhållanden genom bestämmelser om s.k. negativ föreningsfrihet som skulle rikta sig mot de fackliga organisationerna.

I vårt politiska system är folkstyrelsen en av de bärande principerna. Den ville regeringen rucka på genom att ändra grundlagsregeln om den s.k. lagprövningsrätten. Den ger domstolarna rätt att låta bli att tillämpa en lag som riksdagen har beslutat om, om lagen uppenbart står i strid med grundlagen. Det stränga kravet har gjort att vi har sluppit att få domstolar som politiska maktfaktorer.

Även inrättandet av en författningsdomstol borde övervägas, ansåg regeringen. Allt detta skulle innebära att juristerna skulle ställas över de folkvalda politikerna.

När arbetet började i kommittén motsatte vi socialdemokrater oss naturligtvis kraftigt att dessa gamla högeridéer skulle föras in i vår författning. Vi krävde från vår sida att bl.a. allemansrätten och rätten till utbildning i stället skulle föras in i grundlagen.

Fru talman! Utredningsresultatet blev en framgång för den socialdemokratiska linjen.

Utredningsarbetet ledde nämligen fram till:

- att det inte blev någon grundlagsregel som slår fast att den enskilda äganderätten är orubblig,
- att det inte blev någon grundlagsregel som beskriver och begränsar omfattningen av beskattningen och hur statsutgifterna skall finansieras,
- att det inte blev någon grundlagsregel om föreningslivets inre förhållanden,
- att det inte blev någon författningsdomstol och
- att det inte blev någon utvidgning av domstolarnas och myndigheternas lagprövningsrätt.

Däremot blev det en grundlagsreglering som skyddar allemansrätten. Därmed försvinner möjligheterna att begränsa allemansrätten genom lagstiftning eller myndighetsbeslut. Att skriva in allemansrätten i grundlagen krävde att man preciserade att denna rätt är en ersättningsfri inskränkning i egendomsrätten. Detta är den främsta orsaken till att egendomsrätten tas med i grundlagsförslaget. Vissa offentliga ingripanden, som avser mark och

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

byggnader, får man som ägare eller nyttjare redan nu ersättning för enligt svensk vanlig lag. Denna rätt ges nu grundlagsskydd. Men rättsläget i förhållande till befintlig lagstiftning kommer inte att ändras. Kommitténs, propositionens och utskottets förslag innebär bara att grundlagen kommer att ge uttryck för vad som redan gäller i vanlig lag, inget mer. Positionerna flyttas inte fram en enda millimeter.

Att allemansrätten nu skall grundlagsskyddas vill jag beteckna som en stor socialdemokratisk framgång för strävandena mot jämlikhet och rättvisa. Alla människor i vårt land skall ha tillgång till skog och mark. Ingen skall kunna stänga den fattige eller arbetslöse ute från naturen. Alla skall ha rätt till blommorna och fågelsången. Allemansrätten är i dag ingen lag utan en sedvana som vuxit fram genom århundradena. Den rätten vill vi att alla i Sverige skall ha för all framtid.

Alla skolpliktiga barn får nu grundlagsfäst rätt till kostnadsfri grundskola. Grundlagen hindrar alltså införandet av terminsavgifter i grundskolan. Det allmänna skall också svara för att högre utbildning finns. Jag vill också beteckna detta som ytterligare en socialdemokratisk seger i kommittén.

Den för individerna lika närings- och yrkesfriheten, som vi i princip haft sedan 1800-talet, blir nu också grundlagsfäst. Från socialdemokratiskt håll hade vi inte några svårigheter att bejaka näringsfriheten som en grundlagsregel, eftersom en sådan rätt i högsta grad är en rätt till ett bra arbete. Dessutom behöver Sverige i dag tiotusentals nya småföretag. Vårt lands näringspolitiska och sysselsättningsmässiga framtid ligger i hög grad i små företag. Om de människor som vill starta egna företag anser att det blir tryggare med en grundlagsskyddad närings- och yrkesfrihet tycker jag att en grundlagsreglering är befogad.

Under många år har man från borgerligt håll velat grundlagsreglera föreningslivets inre förhållanden genom regler som främst skulle rikta sig mot de fackliga organisationerna. Vi socialdemokrater har alltid motsatt oss detta. Vi menar att en sådan reglering skulle bli alltför detaljerad för att kunna tas in i grundlagen. Det viktigaste skälet är dock att regleringen skulle komma i konflikt med principen om avtalsfrihet.

Det är med tillfredsställelse jag kan konstatera att kommittén delade vår uppfattning och avstod från att lägga fram förslag i denna fråga.

En mycket viktig fråga för oss socialdemokrater är bevarandet av den nuvarande regeln om lagprövningsrätten. Regeringen ville att Fri- och rättighetskommittén skulle lägga fram förslag om att ta bort kravet på uppenbarhet. Detta har sedan gammalt varit en önskan särskilt hos moderaterna. Vi socialdemokrater har motsatt oss en sådan förändring.

Vad det ytterst handlar om är vem som skall ha politisk makt i vårt land. Ett slopande av uppenbarhetskravet skulle nämligen innebära att domstolarna och myndigheterna i större utsträckning skulle kunna sätta föreskrifter från riksdagen och regeringen åt sidan. Det skulle betyda att politisk makt flyttades över från politiska organ till juristerna, som inte har något demokratiskt mandat eller ansvar inför väljarna.

Vi socialdemokrater vill inte att domstolarna och myndigheterna skall få en ställning som politiska maktfaktorer.

Vi fick gehör för vår uppfattning i kommitténs skrivningar och senare i

partiledaröverläggningarna, även om det satt långt inne där. Resultatet blev att regeringen inte lade fram något förslag i frågan om lagprövningsrätten. Med anledning av några motioner behandlas saken ändå i utskottets betänkande. Vad utskottet uttalar i betänkandet måste uppfattas som ett rejält försvar för ett bibehållande av det s.k. uppenbarhetsrekvisitet.

Sverige var ett av de första länderna som på 1950-talet skrev under Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. De socialdemokratiska regeringarna har alltid varit starkt engagerade för att få fler stater att acceptera dessa rättigheter och friheter. De provas numera av olika europeiska organ, i sista hand av Europadomstolen. Regeringen och KU föreslår nu att denna konvention, som Sverige är folkrättsligt bundet av, skall gälla som lag här i landet. Den svenska rättsordningen uppfyller redan alla krav i konventionen. Fortfarande kommer att gälla att det i första hand är Sveriges riksdag som har ansvar för att vår lagstiftning ger uttryck för respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna.

Också om införlivandet av Europakonventionen rådde olika meningar mellan regeringspartierna och Socialdemokraterna vid partiöverläggningarna. Vi socialdemokrater hävdade att balansen mellan den lagstiftande makten och den dömande makten inte fick rubbas, och vi stod därför fast vid kommittéförslaget. Regeringspartierna ville emellertid frångå förslaget i denna del och införa en lagvalsregel precis som Ny demokrati nu föreslår i en motion i detta ärende.

Lagvalsregeln skulle innebära att konventionen alltid skulle tillämpas före svensk lagstiftning. Det skulle bli domstolarna och myndigheterna som främst skulle få avgöra saken, inte riksdagen, vilket också ärligt och uppriktigt sägs i Ny demokratis motion. En sådan lagvalsregel gör, som motionärerna anför, lagprövningsregeln med dess uppenbarhetsrekvisit obehövlig.

Med andra ord: Genom en lagvalsregel skulle domstolar och myndigheter få mycket mer att säga till om på lagstiftarens bekostnad. Också här gäller frågan vem som skall ha politisk makt i vårt land. En lagvalsregel var, och är, helt oacceptabel för oss socialdemokrater.

Fru talman! Det utskottsbetänkande som riksdagen i dag skall ta ställning till är i hög grad ett resultat av ambitionen att komma överens. Upptakten till Fri- och rättighetskommittén var inte den allra bästa. Många gånger tyckte jag att det såg mycket dystert ut för kommittén när det gällde att över huvud taget kunna lägga fram ett betänkande. Till slut träffades en uppgörelse inom kommittén av de fyra största partiernas företrädare.

Jag vill faktiskt med tanke på eftervärlden ge rättvisa åt det som skedde genom att ge Ylva Annerstedt en särskild eloge för hennes insatser för att nå uppgörelsen. Tredje vice talman Bertil Fiskesjö har i många sammanhang argumenterat mot ett införande av en författningsdomstol och mot att lagprövningsrätten vidgas. Jag vill också nämna Birger Hagård, som stått pall i fråga om den kraftiga kritik som kommit både före och efter det att uppgörelsen träffades i kommittén.

Uppgörelsen i Fri- och rättighetskommittén är framför allt en markering av att fri- och rättighetskapitlet i regeringsformen endast skall innehålla bestämmelser, kring vilka det råder värdegemenskap hos de stora politiska par-

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

tierna. Mot bakgrund av vad jag sade i början av mitt anförande vill jag säga att jag tycker att det finns anledning att betona den demokratiska aspekten beträffande denna markering. Från demokratiska utgångspunkter bör frågor där det råder delade meningar avgöras genom vanliga majoritetsbeslut i riksdagen. En grundlagsreglering av det som det råder politisk strid om innebär ju att man sätter "grimma på demokratin", som min företrädare Olle Svensson brukar uttrycka saken.

Jag tycker, fru talman, att Fri- och rättighetskommitténs arbete och partiuppgörelsen i kommittén, som en tidning uttryckt saken, är ett exempel på det bästa i svensk utredningstradition: att man noga diskuterar igenom förslagen och sakligt tar fram skälen för och emot samt att man stannar upp för det hållbara och låter hugskotten falla.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i konstitutionsutskottets betänkande nr 24.

Anf. 4 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Det var glädjande att höra Thage G Peterson beskriva sina framgångar i förhandlingarna i Fri- och rättighetskommittén samt hur man har slagit vakt om det politiska beslutssystemet och motat förslagen i fråga om författningsdomstolen och lagvalsregler som skulle stärka juristers och myndigheters makt över politiken. Man har avvärjt att det sätts "grimma på demokratin", säger Thage G Peterson.

Trots det står vi nu inför ett systemskifte i Sverige. I stor skala skall beslut överlåtas på just ett juridiskt system av europeisk skala. Jurister, myndigheter och byråkrater kommer då verkligen att fatta en rad politiska beslut. Jag för min del har svårt att få det hela att gå ihop när det gäller Socialdemokraternas position i den här frågan.

Det var egentligen en annan fråga som jag ville ta upp. Sedan hösten 1990 har socialdemokrater som arbetat med miljöfrågor ifrågasatt de gällande spelreglerna i plan- och bygglagen. Under Birgitta Dahls tid som miljöminister började man att utreda om det fanns möjligheter att ändra på de här förhållandena. I Miljöskyddskommitténs betänkande från februari 1993 reserverade sig Socialdemokraterna. De menade att det var angeläget att gå ifrån uttrycket "berörd del". Nu går man en helt annan väg och grundlagsfäster just här. Hur får ni detta att gå ihop?

Anf. 5 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Thage G Peterson beskriva Fri- och rättighetskommitténs arbete som en stor framgång för socialdemokratin.

I min ungdom lärde jag mig att vid en kompromiss är alla lika missnöjda. Men jag får väl ändra på den definitionen. I stället är det alltså så att vid en kompromiss är alla lika nöjda, och alla kan ge beskrivningen att de har nått stora framgångar.

Thage G Peterson sade här tidigare om direktiven och detta med att man skall utreda frågan om en författningsdomstol och om lagprövningsrätten att han inte ville att juristerna skulle ställas över politikerna. Men det finns faktiskt, Thage G Peterson, en lagprövningsrätt i det här landet. I princip är det

bara en gradskillnad mellan lagprövningsrätt med eller utan uppenbarhetsrekvisit och en författningsdomstol.

Så fort man har lagprövningsrätt finns det ju jurister som kan ställas över politikerna. Inser inte Thage G Peterson att det här bara rör sig om en gradskillnad, inte om en principskillnad?

Anf. 6 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Fru talman! Det är viktigt att understryka att det här faktiskt är en milstolpe i fråga om svensk grundlagstradition och ett högtidligt tillfälle, eftersom vi nu skall ändra vår grundlag och inkorporera Europakonventionen.

Det kan finnas anledning att påpeka att vi i vårt land faktiskt så sent som 1974 fick en grundlagsfäst rättighetskatalog. Vi fick ytterligare förstärkningar 1976. Den senaste kom 1979.

Krav på ytterligare förstärkningar av grundlagsskyddet har fortsatt att vara levande i debatten. Ett resultat av de här kraven är just nu föreliggande betänkande.

I svensk tradition ingår ju att vi skall ha en bred enighet kring grundlagsändringar. Jag tycker faktiskt att det präglar det här förslaget. Ingen har fått allt vad vederbörande ville ha. Alla partier här har nämligen krävt mera av det som nu har tillgodosetts i förslaget. Men i slutändan har vi ändå hittat ett sätt att jämka oss samman och få till stånd några förslag och ett beslut här i dag. Jag skulle vilja säga att det är en typisk svensk kompromiss.

Kritik har framförts från flera håll: Det har inte åtgärdats. Det där läggs på is. Här har det inte hänt någonting.

Men vad kritikerna bortser från är att utan kompromisser hade det inte blivit något förslag alls för oss här i dag. Då skulle vi ha varit kvar på samma nivå som 1979. Jag vill gärna tacka Thage G Peterson för att han ger mig en elege för samarbetet. Jag tycker att det har varit ett stimulerande samarbete och är mycket glad över att vi har nått en kompromiss i utredningen när det gäller de frågor som från början tycktes så långt från varandra.

Folkpartiet har t.ex. haft mera långtgående krav när det gällt den negativa föreningsrätten och uppenbarhetsrekvisitet. Jag beklagar särskilt att det inte har varit möjligt att finna en lösning i den mycket komplicerade frågan om den negativa föreningsrätten. Det är inte så som Thage G Peterson vill göra gällande, nämligen att det främst handlar om att slå mot fackföreningsrörelsen. I stället handlar det om en grundläggande respekt för den enskilda människans rätt att själv bestämma om hon vill vara med i en förening eller inte.

För att få fullgott skydd för sin negativa föreningsrätt bör den enskilde också åtnjuta skydd mot diskriminerande handlingar från sin arbetsgivare och sina arbetskamrater. Med den tid vi har haft till vårt förfogande har det inte varit möjligt att göra så detaljerade preciseringar i grundlagen. Vi har haft många och långa diskussioner om detta. Vårt utredningskansli har gjort genomgripande försök att hitta möjliga avgränsningar men ännu inte lyckats.

Om man ser tillbaka på utvecklingen i författningsfrågorna finner man emellertid att man ändå tar ett steg i taget hellre än att mista hela kakan. Jag har goda förhoppningar att vi inför framtida författningsändringar tar

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

ytterligare steg i den riktning som vi nu har påbörjat. Jag är därför glad att vi i dag ändå kan fatta beslut inom flera områden.

Vi får ett grundlagsfäst skydd för egendomsrätten och rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar. Vi får äntligen ett grundlagsfäst skydd för närings- och yrkesfriheten och vi får ett skydd genom inskrivning i grundlagen om allemansrätten. På detta område har det inte funnits några motsatta uppfattningar. Det har verkligen inte funnits några som helst ansatser att hindra den fattige och arbetslöse att komma ut i naturen som Thage G Peterson sade i sitt inlägg. Jag förstår inte riktigt varifrån han får de tankarna.

Jag tycker inte att det finns någon anledning att inte se optimistiskt på möjligheten att i framtida grundlagsrevisioner få ytterligare krav tillgodosedda.

Jag vill säga något om närings- och yrkesfriheten. Jag tycker att det är utomordentligt viktigt att denna rätt nu är grundlagsfäst. Under en period har man i vissa kretsar faktiskt sett med nedlåtenhet på de fria näringsidkare vi har i Sverige. Thage G Petersons hastigt påkomna omsorg om småföretagare luktar valrörelse. Tidigare har socialdemokraterna inte visat någon som helst vilja att grundlagsfästa närings- och yrkesfriheten.

Det är min förhoppning att detta grundlagsfästande av närings- och yrkesfriheten också skall bidra till att i grunden stärka respekten för näringsidkarna i vårt samhälle.

Det är också utomordentligt viktigt att man nu lägger fast och preciserar att inga inskränkningar får göras för att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Det är alldeles uppenbart att sådana inskränkningar har gjorts på flera håll i landet. Detta är alltså ett stort steg framåt.

Så till frågan om författningsdomstol. Jag gick in i arbetet i fri- och rättighetskommittén med en öppen syn på den frågan. Kommitténs mycket ingående och gedigna arbete har visat att författningsdomstolar överallt i världen i större eller mindre utsträckning tenderar att bli politiska verktyg. Jag har funnit att den ordning som vi har i Sverige med varje domstols ansvar i frågan väl stämmer överens med vår uppfattning att det skall råda balans mellan den lagstiftande och den dömande makten.

Trots allt man säger om att författningsdomstolar är självständiga, att de inte är utsatta för inflytande från den politiska makten, finner man att tillsättningsarna är mer eller mindre politiskt betingade och att olika sidor tillgodoräknar sig den ena eller den andra domaren i den författningsdomstol som finns. Jag tycker att den ordning vi har i Sverige, där varje domstol åtnjuter ett stort förtroende för sin oväld är något vi bör slå vakt om.

Att inkorporera Europakonventionen är en viktig milstolpe i Sveriges arbete dels för att återta vår plats som en aktiv europeisk stat dels för att markera vår samhörighet med europeiska värderingar. De tillfällen då Sverige fällt i Europadomstolen för brott mot konventionen om mänskliga rättigheter har varit både smärtsamma och generande påminnelser om att vi inte har varit i takt med övriga Europa när det gäller vilken respekt som skall tillmätas den enskildes rätt.

Jag vill påminna om vad jag sade i inledningen, nämligen att det dröjde så länge som till 1974 innan vi grundlagsfäste vår fri- och rättighetskatalog.

Vi kan konstatera att vi faktiskt också är mycket sena med att inkorporera Europakonventionen.

Sverige kritiserar snabbt andra stater för bristande respekt för mänskliga rättigheter. Nu sopar vi äntligen rent framför vår egen dörr.

Det är alltså femton år sedan vi sist gjorde några förändringar i de grundläggande fri- och rättigheterna; femton år av stagnation i författningsarbetet. Thage G Peterson refererade att man på alla sätt hade motsatt sig att det skulle tillkomma en författningskommitté. Det är alltså socialdemokraterna som under femton års tid verksamt har motsatt sig alla förändringar och framsteg i författningsarbetet.

Men man kan faktiskt se att det har haft effekt att tillsätta utredningen. Det har fått socialdemokraterna att dra upp huvudet ur sanden och upptäcka att verkligheten har förändrats sedan 1979. Trots att Thage G Peterson försöker ge sken av att förslaget är en stor seger för socialdemokratin – jag förstår att han behöver uttrycka sig så för sin hemmaopinion – är det betänkande vi har framför oss ett uttryck för en svensk kompromisstradition där alla sidor har fått något. Jag är mycket glad över att vi nu kan lägga ytterligare ett beslut till handlingarna i förändringen och förbättringen av vår grundlag. Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 7 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Debatterna i kammaren skall väl användas för att öppet redovisa de motiv man har för sina ställningstaganden. Därför hoppas jag att Ylva Annerstedt har tid och möjlighet att svara på mina frågor.

Folkpartiet reserverade sig 1987 mot att ersättningsreglerna fördes in i den vanliga lagstiftningen och har sedan flera gånger motionerat i frågan. Vad jag förstår har Folkpartiet i grund och botten inte ändrat sin uppfattning. Nu grundlagsfäster ni dessa formuleringar. Jag får väl uppfatta det som att det är en del i kompromissen.

Ylva Annerstedt sade att det är viktigt att förstärka de europeiskt präglade värderingarna och känna respekt för enskildas rättigheter. Hon sade att vi nu har sopat rent framför egen dörr. Som jag sade i mitt inledningsanförande har Sverige drivit frågan om ILO-konventionen och Europakonventionen om minoritetsbrott. Som framgår av betänkandet har vi inte kommit till skott i den frågan. Från majoritetens sida säger man att regeringen i något lämpligt sammanhang skall redovisa övervägandena när det gäller minoritetsspråkens ställning. Man kan fråga sig vilka lämpliga sammanhang som avses.

Det sägs också att man vad gäller ILO-konventionens tillämpning skall följa utvecklingen i Norge. Hur lång tid bedömer man att det tar innan det är klart så att man kan följa efter med en ratificering?

Anf. 8 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Fru talman! Den första frågan som Bengt Hurtig tog upp gällde rådgivningsinskränkningarna. Som jag sade i mitt anförande är hela detta betänkande ett resultat av diskussioner och kompromisser. Samtidigt skall vi vara medvetna om att det står på ett flertal ställen i betänkandet att rättsläget vad gäller egendomsskyddet inte skall förändras.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

När det sedan gäller ILO-konventionen är det uppenbart att tillämpningen i Norge är en springande punkt för oss när vi slutligen skall ta ställning. Denna regel har varit i kraft under mycket kort tid i Norge. Det behövs faktiskt en längre tidsperiod när det gäller så genomgripande frågor som det är fråga om i detta sammanhang.

Vi anser att man bör avvakta de utvärderingar som är på gång, om jag inte har missuppfattat det hela, innan man tar slutlig ställning.

Anf. 9 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Jag har inte påstått att rättsläget har förändrats. Problemet är att Folkpartiet, såvitt jag kan finna, har varit emot denna lagstiftning. Man har haft förhoppningar om att genomföra ändringar inom en relativt snar framtid. Det väcks ju hela tiden motioner om detta. Sedan går man med på att grundlagsfästa just den lagregeln. Det kan förefalla något märkligt.

Sedan fick jag heller inte svar på i vilket sammanhang regeringen avses överväga frågan om minoritetsspråken.

Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Jag tänker inte föra någon stor debatt med Ylva Annerstedt om författningsdomstolar, utan jag vill bara göra några påpekanden.

Ylva Annerstedt sade att det blir problem med politiska tillsättningar. Ja, kära nån, vi har väl inte annat än problem med politiska tillsättningar! Alla domare i t.ex. Högsta domstolen utses av regeringen. Inte blir väl de politiskt korrumperade därför att de utses av regeringen?

Visst är det väl så att det är konstitutionsutskottet som föreslår riksdagen val av riksdagens justitieombudsmän? Inte blir väl de korrumperade därför att de väljs av en politisk församling?

Det är klart att man kan finna olika typer av filter om man verkligen vill det. Det har vi t.ex. diskuterat i dag vad gäller arbetsgivarorganisationerna på den statliga sidan. Vi har också diskuterat det när det gäller public-service-företagen på etermedieområdet. Man skapar filter om man verkligen vill undvika alltför starka politiska kopplingar. Nog går det om man bara vill!

Anf. 11 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Fru talman! Frågan om tillsättningar i författningsdomstol handlar om ett alldeles speciellt område. Det är uppenbart att sådana tillsättningar tilldrar sig ett alldeles speciellt intresse och får en alldeles speciell nimbus.

I alla de fall som vi har studerat har tillsättningar i författningsdomstolar i större utsträckning än andra tillsättningar kringgårdats av politiska förtecken. Jag har för min och Folkpartiets del ansett att det inte har funnits anledning att frångå det förtroendekapital och det ansvar som samtliga domstolar i Sverige har för att slå vakt om lagligheten.

Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Jag håller med Ylva Annerstedt om att en författningsdomstol är litet speciell. Men samtidigt har Fri- och rättighetskommitténs studier på området inte varit alltför omfattande.

Anf. 13 THAGE G PETERSON (s) replik:

Fru talman! Min önskan var inte på något sätt att göra Ylva Annerstedt ledsen. Det jag sade om de socialdemokratiska ståndpunkterna förringar inte mitt beröm till Ylva Annerstedt för hennes insatser i kommittén.

Givetvis innebär en uppgörelse eller en överenskommelse alltid ett givande och ett tagande. Vi socialdemokrater har hållit och till varje pris stått fast vid uppgörelsen i kommittén, men det har också kommitténs ledamöter från Moderaterna, Folkpartiet och Centern.

Även de borgerliga ledamöterna i konstitutionsutskottet har hållit fast vid uppgörelsen utan att jag har anledning till kritik på någon enda punkt. Jag vill gärna tillägga att det hedrar konstitutionsutskottets borgerliga ledamöter att de rättade till statsministerns självvådiga ändring av partiöverenskommelsen.

På ett häpnadsväckande sätt ändrade statsministern utan vidare på en framförhandlad text, trots att den överenskomna texten hade offentliggjorts. Jag vill gärna till Ylva Annerstedt säga att det där inte finns några delade meningar, utan kommitténs resultat har hållit.

Jag förde in frågan om allemansrätten av en orsak. Den fanns inte med i direktiven. Allemansrätten fördes in i kommitténs arbete av oss socialdemokrater. Det var det jag ville framhålla.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis göra ett klagörande på en punkt. Jag vet inte riktigt var Ylva Annerstedt har fått det ifrån att Socialdemokraterna skulle motsätta sig viktiga författningsändringar. Vår vilja att medverka framgår av en mängd propositioner och betänkanden i grundlagsfrågor som riksdagen har att ta ställning till denna vår.

Dessutom inbjöd den socialdemokratiska regeringen redan hösten 1990 de borgerliga partierna till samtal i författningsfrågorna. De resulterade inte i någonting. När nu regeringen för något år sedan ville tala med Socialdemokraterna om författningsfrågor svarade vi självfallet ja till det. Resultatet av våra samtal har vi nu i ett stort antal grundlagsbetänkanden.

Anf. 14 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Fru talman! Man kan konstatera att det sedan år 1979 inte har skett några väsentliga revisioner av grundlagen trots att verkligheten har förändrats. Det finns alltid behov av revisioner av grundlagen i takt med att verkligheten förändras.

Att vi nu har kommit så långt ser jag som en framgång för de initiativ som har tagits från den borgerliga regeringen för att en utredning över huvud taget skulle komma till stånd.

Jag är mycket glad att Socialdemokraterna har ändrat sin uppfattning och velat medverka till att dessa förändringar kommer till stånd. Jag ser det som en framgång för Sverige att vi har kommit överens i dessa frågor.

Anf. 15 THAGE G PETERSON (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt. Men den borgerliga regeringens initiativ hade inte kunnat krönas med framgång och vi hade inte fått några grundlagsbetänkanden om inte Socialdemokraterna hade ställt upp och diskuterat författningsfrågorna.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Skilnaden mot 1990 var att den socialdemokratiska regeringen då inbjöd till överläggningar i ett stort antal författningsfrågor. Den gången sade de borgerliga partierna – och det smärtar mig alldeles speciellt att säga att särskilt Folkpartiet framhöll detta – att de inte ville diskutera författningsfrågor med Socialdemokraterna.

Vi socialdemokrater har en mycket öppen attityd i författningsfrågor. Vi är beredda att diskutera ändringar i författningen med den sittande regeringen. Jag vill återigen upprepa att det är oerhört viktigt att vi blir överens om vad som skall stå i Sveriges grundlag och att vi också är överens om demokratins spelregler.

Anf. 16 YLVA ANNERSTEDT (fp) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot att sitta i flera författningsutredningar med Thage G Peterson. Här finns mycket att göra, och det kan vi göra tillsammans. Jag är mycket glad över hans inställning till detta.

Anf. 17 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Fru talman! Som många har konstaterat är det ett i huvudsak enhälligt betänkande som KU har presenterat för riksdagens kammare. Det kommer väl också att antas ganska snart i sin helhet.

Det har förekommit en hel del högtidliga ord i debatten, och en del har kanske varit ganska skarpa. Jag tycker inte att de svarar mot ärendets vikt. Jag uppträder här litet grand som slaven på vagnen. De förändringar av grundlagen som nu föreslås är inte så förfärligt märkliga som de framställs. Jag ser inte grunden för ett sådant konstaterande som något enbart negativt utan också som något positivt. Vi är försiktiga i Sverige. Vi vill noga överväga när vi skall ändra i grundlagen. Vi är medvetna om att allmänna generösa proklamationer inte har stort värde. Vi väger orden i grundlagen på guldväg.

Vi har även kommit att ändra vår nya grundlag stegvis efter ett mycket omfattande utredningsarbete. Jag tror att det är en metod som vi skall använda oss av även framöver. De brister i vår grundlag som en del framställer är inte så förfärliga att all rättssäkerhet håller på att rasa samman. Så är det inte. I själva verket är det så att Sverige är en rättsstat i högre grad än de allra flesta andra länder i världen. Det tycker jag att vi kan vara stolta över. Jag tror att det är en mycket viktig sak.

De erfarenheter jag har fått från resor ute i världen, särskilt under senare år, har övertygat mig om att formell demokrati inte är av så stort värde om det inte finns ett rättssamhälle i botten som medborgarna kan lita på med poliser, domstolar och vanlig hederlighet. När formell demokrati förenas med omfattande korruption i olika led, särskilt inom rättssystem och polisväsende, är demokratin mycket skör och inte alltid till den nytta för medborgarna som den skulle kunna vara.

Det var några inledande kommentarer. När det gäller fri- och rättigheter kan man alltid fråga sig vad som skall finnas med i en grundlag och vad som skall lagstiftas om i annan lag. Det är ingen lätt fråga. I en grundlag vill man gärna ha huvudprinciperna, och de skall vara så giltiga som möjligt. Men vi har ju gång på gång tvingats att konstatera att det är mycket få rättigheter

som kan vara absoluta i ordets egentliga mening. Om vi tittar på vår egen rättighetsförklaring är det väl i stort sett bara förbudet mot dödsstraff som är absolut.

Vad beror då detta på? Det beror på att den enes rättigheter gärna inkräktar på den andres. Det finns gemensamma samhällsönskemål som måste kunna tillgodoses, ibland t.o.m. på den enskildes bekostnad. Det gör att vi måste få en serie olika legala regler i vårt rättssystem som kopplar på varandra. Det anges ju också i vår grundlag att flertalet av våra rättigheter på olika sätt kan inskränkas genom vanlig lag, och det är naturligtvis nödvändigt. Men det varnas också för att man inte skall gå för långt.

Det gäller ju också de saker som nu får ett förstärkt skydd i regeringsformen, t.ex. äganderätten. Det finns ju ingen som i sin vildaste fantasi kan inbilla sig att äganderätten kan vara absolut. Jo, det har ju förekommit, men vid närmare eftertanke inser man att den måste kunna begränsas på olika sätt. Samhället måste alltid ha möjlighet till ett visst skatteuttag. Skatterna är naturligtvis en inskränkning av äganderätten.

Det gäller att hela tiden föra ett någorlunda vettigt och förnuftigt resonemang om vad som skall finnas i grundlagen, vad som är meningsfullt att ha med där och vad som måste överlämnas åt annan lagstiftning.

Ett beslut som av en del anses vara epokgörande är att vi nu förordar inkorporeringen av Europakonventionen med svensk rätt. Det är inte särskilt epokgörande. Vi kan gott göra det, och jag har varit med på det. Men jag har vid tidigare tillfällen när vi har diskuterat detta i kammaren sagt att det finns så många överdrivna föreställningar om stringens, skärpa och rättighetsskydd i Europakonventionen, framför allt hos dem som bara har läst referat och inte konventionen som sådan.

Europakonventionen drabbas ju av precis samma plåga som vi har gjort i vårt rättighetskapitel, dvs. man proklamerar rättigheter som man sedan måste medge skall inskränkas. För en gångs skull skall jag läsa en artikel ur Europakonventionen bara för att rättfärdiga mina tidigare uttalanden i den här frågan. I artikel 2 står det t.ex.: Den som lagligen befinner sig på en stats område äger rätt att där fritt röra sig och att fritt välja bostättningsort. Envar äger frihet att lämna vilket som helst land, inbegripet sitt eget.

Det låter ju bra, men sedan kommer det i mom. 3: Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är angivna i lag och i ett demokratiskt samhälle nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet och den allmänna säkerheten för upprätthållande av den allmänna ordningen och förhindrande av brott, för hälsovården samt för skyddandet av sedligheten eller av annans fri- och rättigheter.

I mom. 4 står det: De rättigheter som angivits i mom. 1 må inom bestämda områden tillika bli föremål för inskränkningar, angivna i lag, vilka äro berättigade med hänsyn till det allmännas intresse i ett demokratiskt samhälle.

Detta är alltså karaktären hos Europakonventionen. De flesta internationella konventioner ser ut på det här sättet. Det hindrar ju inte att en konvention som den här ger uttryck för viktiga principer inledningsvis i varje paragraf.

Vid vår genomgång i Fri- och rättighetskommittén har vi kunnat konstatera att den svenska lagstiftningen får anses motsvara de krav som finns i

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Europakonventionen. Det behöver alltså inte uppstå någon motsättning mellan Europakonventionens krav och den lagstiftning som vi har i Sverige. Den är vi, efter vad jag kan förstå, villiga att upprätthålla.

Det är klart att det kan införas ytterligare ett osäkerhetsmoment genom att vi inkorporerar Europakonventionen, nämligen att det fortlöpande förändrade innehållet i Europakonventionen bestäms genom utslag i Europadomstolen. Det är därför vi har drabbats av fällande domar i Europadomstolen. När konventionen en gång antogs i Sverige var det ingen som trodde att vi skulle komma på kant med konventionen eller domstolen. Det är den praxis som domstolen sedan har kommit att tillämpa när det gäller synen på kraven på domstolsavgörande i förvaltningsfrågor och ett par andra frågeområden som har gjort att vi blivit fällda. Sedan har vi skyndat oss att rätta oss efter detta.

Det blir alltså bra att få in Europakonventionen i den svenska lagstiftningen. Någon stor revolution är det absolut inte. Vi skall inte överdriva detta.

Sedan fanns det en del kontroverser under utredningsarbetet. Det återspeglas också litet grand i betänkandet. En av dessa motsättningar gäller frågan om en författningsdomstol. Den har varit uppe till diskussion flera gånger tidigare. Jag har tidigare sagt att en viktig invändning mot en författningsdomstol är att jag är övertygad om att den skulle få utomordentligt litet att göra. Jag tror att den invändningen står sig fortfarande. Jag tycker att det är rätt överflödigt att tillsätta ett nytt domstolsorgan med hög status osv. för ärenden som skulle kunna dyka upp kanske vartannat eller vart tredje år.

En författningsdomstol kommer vidare oundvikligen i konflikt med lagprövningsrätten, som redan är inskriven i vår författning. Man kan inte ha bådadera. Antingen får man ha en författningsdomstol eller en lagprövningsrätt. Jag tycker att lagprövningsrätten är en bra metod, eftersom den lägger ansvar på alla domstolar och myndigheter att hålla ögonen öppna inför om någon lagstiftning har tillkommit i obehörig ordning eller strider mot högre rätt.

Dessutom har man författningsdomstolar huvudsakligen i större stater, dels i mera "orediga" stater, dels i federationer. I sådana stater kan en författningsdomstol få en hel del arbetsuppgifter, men någon sådan domstol finns inte i Danmark, i Norge, i Finland och i Sverige. Jag tror att en författningsdomstol skulle få utomordentligt litet att göra.

Jag tycker vidare rent allmänt – men därvidlag håller jag nu på att bli överkörd av verkligheten – att det viktigaste är att lagstiftningen i sig är distinkt och klar. De lagar som passerar det här huset skall kunna tillämpas, och om man upptäcker att de är svåra att tillämpa och att det kan uppstå tvivel om vad de egentligen innebär, skall det tas initiativ i detta hus för att förändra dem.

Jag ser det alltså inte som ett idealtillstånd att vi får ett lagstiftningskomplex som undan för undan blir allt otydligare och att vi överlåter till domstolarna att bestämma det reella innehållet i lagarna. Så skall det enligt min uppfattning inte vara, utan det är lagstiftarens skyldighet att se till att man har en fräsch, klar och tillämpbar lagstiftning. Lagprövningsrätten skall finnas som en sista garanti mot felaktigheter.

Men jag erkänner gärna, och där har Bengt Hurtig otvivelaktigt en poäng, att vi nu glider in i ett system med en i varje fall delvis annan tradition. Vi har gjort det redan i och med att vi har gått med i Europarådet och har antagit Europakonventionen. Vi accepterar därmed Europadomstolen som ett slags författningsdomstol, och detsamma gäller beträffande EG-domstolen. Detta är i och för sig inte en utveckling som jag applåderar, men jag inser att den är nödvändig.

Internationella och övernationella överenskommelser har, på grund av omständigheter som vi som har varit politiskt verksamma är väl medvetna om och har erfarenheter av, oftast oklara texter, för att kunna vinna en uppslutning från en majoritet, och i efterhand låter man en domstol precisera innehållet. Jag anser principiellt inte att detta är någon bra metod.

Vi för in allemansrätten i grundlagen, och det har jag ingenting emot, men jag har varit litet änselig när jag har hört utläggningarna om vad som kan tänkas bli följden av detta. Denna ängslan kommer till uttryck i ett kort särskilt yttrande som jag och Ingela Mårtensson, Folkpartiets representant vid justeringen av betänkandet, har fogat till betänkandet. Vi framhåller där, på s. 60:

"Allemansrätten är en stor tillgång. En förutsättning för att den skall behålla sitt värde är att markområden utnyttjas på ett hänsynsfullt sätt. Särskild vaksamhet måste därför råda mot ett sådant kommersiellt utnyttjande av allemansrätten att naturen tar skada."

De här raderna är betingade av den erfarenhet som vi börjar få av att allemansrätten i värsta fall kan bli sin egen fiende genom att den utnyttjas till den grad och på ett sådant sätt att den till slut inte får något värde. Jag uppfattar inte grundlagsregleringen av allemansrätten så, att vi i framtiden inte skulle kunna vidta lagstiftningsåtgärder för att trygga allemansrätten mot felaktigt utnyttjande.

Fru talman! Detta var några reflexioner från min sida, delvis betingade av att jag gärna vill bibehålla en kontinuitet i förhållande till vad jag tidigare har sagt här i kammaren i dessa frågor. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 18 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Bertil Fiskesjös nedtonade applåder för detta beslut är välgörande, och jag kan i stor utsträckning instämma i dem. Det är inte fråga om någon stor revolution.

Jag uppskattar också att Bertil Fiskesjö markerade behovet av en distinkt och klar lagstiftning. Detta behov är ett skäl till att vi har känt tveksamhet inför skrivningarna om äganderätten. I den hittills gällande lagtexten stadgas att varje medborgare skall ha rätt till ersättning när egendomen tas i anspråk. I den nya formuleringen har man anslutit till den europeiska traditionen och föreskriver att ersättning skall utbetalas när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Frågan vad som är ett angeläget allmänt intresse kommer fr.o.m. nu i högre grad att bedömas av jurister i domstolar när det uppstår konflikter mellan vanlig lag och grundlag.

Jag vill bara fråga Bertil Fiskesjö, som borde ha funderat på detta: Hur skall man egentligen definiera vad som är ett angeläget allmänt intresse? Vem borde fatta beslut om vad som är ett angeläget allmänt intresse?

Anf. 19 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Fru talman! Bengt Hurtigs fråga illustrerar svårigheten över huvud taget med bestämmelser av detta slag. Vad som kommer att vara av ett allmänt intresse i relation till denna paragraf kommer liksom hittills i allra högsta grad att anges i vanlig lag. Det kommer vi inte ifrån, hur vi än vänder och vrider oss.

Vi har i denna paragraf höjt ribban för skyddet av äganderätten, men det innebär, som jag sade redan i mitt inledningsanförande, inte att vi har infört något slags absolut skydd för äganderätten. Vi måste kunna vidareutveckla samhället med olika medel, genom insatser från enskilda men också från samhällets sida.

Anf. 20 BENGT HURTIG (v) replik:

Fru talman! Jag har ändå uppfattat att Bertil Fiskesjö är relativt nöjd med uttryckssättet "angelägna allmänna intressen".

Anf. 21 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Fru talman! Jag har ju gått med på de här skrivningarna, och jag vill ogärna kritisera mig själv. Jag får väl därför besvara Bengt Hurtigs fråga med att jag är nöjd med denna formulering.

Anf. 22 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! I hopp om att det inte skall uppfattas som en nonchalans mot kammaren eller mot detta viktiga ärende vill jag säga, att jag har begärt ordet bara för att yrka bifall till reservationerna nr 1, nr 2, nr 3 och nr 7 vid konstitutionsutskottets betänkande nr 24.

Anf. 23 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Från moderat sida vill vi gärna säga att vi är mycket glada och tacksamma över att vi har kommit så långt att vi nu står inför en inkorporering av Europakonventionen med svensk rätt.

Sverige signerade konventionen 1950. Vi ratificerade den – parlamentet antog den – 1952. Dock inkorporerades den inte med svensk gällande rätt.

Man kan undra vad det är för skillnad mellan en inkorporering och en ratificering. I princip är den stora skillnaden den, att man direkt vid allmän domstol kan stödja sig på och åberopa konventionstexten om den är inkorporerad med svensk rätt, vilket föreslås ske genom en särskild lag, i stället för att gå omvägen via Europadomstolen. Det är en stor vinst att vi i Sverige efter 40 års segdragna diskussioner nu har kommit så långt att vi, låt vara med kompromissen i botten, ändå kan föreslå riksdagen att inkorporera konventionen med den svenska rättsordningen.

Jag vill kort redogöra för kammaren vad konventionen består av. Den består av en inledande förklaring och 66 artiklar. Samtliga artiklar utom den första är fördelade på fem avdelningar.

Den första avdelningen innehåller t.ex. materiella bestämmelser om rättigheter och friheter, rätten till liv, förbud mot tortyr samt omänsklig och förnedrande behandling och bestraffning, förbud mot slaveri, trälldom och tvångsarbete, rätten till frihet och personlig säkerhet, rätten till domstols-

prövning och garantier i domstolsförfarandet, förbud mot att döma till straff utan stöd i lag, förbud mot retroaktiva straffdomar, rätten till skydd för privat- och familjeliv, hem och korrespondens, rätten till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet, rätten till yttrandefrihet, rätten till församlings- och föreningsfrihet, rätten att ingå äktenskap och bilda familj, rätten att föra talan vid inhemsk myndighet om kränkningar av fri- och rättigheter samt förbud mot diskriminering.

Det finns också under denna avdelning bestämmelser om möjlighet för staterna att i vissa situationer göra inskränkningar i rättigheterna.

De flesta för att inte säga alla av dessa rättigheter finns i och för sig reglerade i svensk lag och grundlag. Genom att vi tidigare har anslutit oss till konventionen och nu inarbetar den erkänner vi också oförytterliga, okränkbara fri- och rättighetsprinciper. Jag tycker att det inte minst från moderat synpunkt är en utomordentligt viktig omständighet.

Avdelning två innehåller bestämmelser om upprättandet av en europeisk kommission och en europeisk domstol. Hur kommissionen skall vara sammansatt och fungera regleras i avdelning tre. I avdelning fyra regleras hur domstolen skall verka.

Det finns till konventionen tio tilläggsprotokoll. De behandlar materiella frågor såsom t.ex. skyddet för äganderätten och dödsstraffets avskaffande i fredstid, processuella spörsmål och spörsmål om förfarandet hos konventionsorganen.

Sverige har nu godkänt och ratificerat samtliga tilläggsprotokoll utom protokoll nr 9 som rör enskilda klagandes rätt att hänskjuta domstolsmål för prövning till Europadomstolen. Den avvaktande hållning som Sverige faktiskt intar i sällskap med flera andra stater hör samman med den mer övergripande reformdiskussion rörande konventionsorganen som pågår inom Europarådet.

Fru talman! I och med att förslaget om inkorporering nu ligger på riksdagens bord får vi en ny bestämmelse i vår regeringsform som föreskriver att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen. Vi får en inskriven rätt till ersättning vid expropriation eller annat sådant förfogande. Det föreslås en närmare precisering också av det egendomsskydd som Europakonventionen anger.

Vi får ett förbehåll för allemansrätten – det har tidigare berörts i debatten. I regeringsformen förs vidare in ett skydd för närings- och yrkesfriheten. Man skriver in att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten får rätt att kostnadsfritt komma i åtnjutande av grundläggande utbildning i allmän skola. Det allmänna skall svara för att det finns högre utbildning.

Vi är som jag sade från moderat håll nu glada över att vi står inför denna inkorporering. Jag tror att jag vågar påstå att initiativet till att inarbeta Europakonventionen i den svenska rättsordningen nog inte hade tagits utan en moderatledd regering och utan en moderat statsminister. Drygt 40 år har passerat. Man har haft chansen att inarbeta konventionen. Många andra stater gjorde det för länge sedan, men vi har avvaktat med det. Jag vill påstå att socialdemokratiska regeringar inte har varit särskilt angelägna om att inkorporera konventionen i den svenska rättsordningen.

Jag konstaterar slutligen, fru talman, att fortsatta erfarenheter får visa om

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

och hur vi kan leva upp till Europakonventionens krav. Vi har ju fällts i några uppmärksammade domstolsutslag. Erfarenheterna får visa om det finns behov av framtida förändringar i vårt svenska regelverk för att anpassa det bättre till konventionen än vad denna kompromissuppgörelse ger vid handen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 och 2 (inkorporering av Europakonventionen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (nyd)

Votering:

276 för utskottet

17 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 27 fp, 25 c, 23 kds, 9 v, 2 -

För res. 1: 17 nyd

Frånvarande: 20 s, 8 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 6 nyd, 5 v, 2 -

Mom. 3 (egendomsskyddet)

1. utskottet

2. res. 2 (nyd)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

31 för res. 2

12 för men.

251 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

267 för utskottet

17 för res. 2

11 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 73 m, 26 fp, 25 c, 23 kds, 1 v, 2 -

För res. 2: 17 nyd

Avstod: 2 s, 1 fp, 8 v

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 6 nyd, 5 v, 2 -

Mom. 4 (allmansrätten)

1. utskottet

2. res. 3 (nyd)

Votering:
277 för utskottet
16 för res. 3

1 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 27 fp, 25 c, 23 kds, 9 v, 2 -

För res. 3: 16 nyd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 7 nyd, 5 v, 2 -

Mom. 5 (närings- och yrkesfriheten)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 8 (fastighetsrättslig reglering av renskötselrätten)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 9 (samernas rätt till renskötsel m.m.)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

277 för utskottet

12 för men.

6 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 26 fp, 25 c, 21 kds, 13 nyd, 1 -

För men.: 1 nyd, 10 v, 1 -

Avstod: 1 fp, 2 kds, 3 nyd

Frånvarande: 20 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 6 nyd, 4 v, 2 -

Mom. 11 (fackliga rättigheter)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

284 för utskottet

11 för men.

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 27 fp, 25 c, 23 kds, 17 nyd, 1 -

För men.: 1 s, 9 v, 1 -

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri-
och rättighetsfrågor*

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 6 nyd, 5 v, 2 -

Mom. 13 (frågan om författningsdomstol)

1. utskottet

2. res. 6 (kds)

Votering:

255 för utskottet

22 för res. 6

17 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 26 fp, 24 c, 1 kds, 1 nyd, 10 v, 2 -

För res. 6: 22 kds

Avstod: 1 s, 1 fp, 15 nyd

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 7 c, 3 kds, 7 nyd, 4 v, 2 -

Mom. 14 (lagprövningsrätten)

1. utskottet

2. res. 7 (nyd)

Votering:

279 för utskottet

17 för res. 7

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 73 m, 27 fp, 25 c, 23 kds, 10 v, 2 -

För res. 7: 17 nyd

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 6 nyd, 4 v, 2 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att kulturminister Birgit Friggebo (fp) skulle lämna information om flyktingpolitiken ca kl. 14.30 efter det att trafikutskottets betänkande TU24 behandlats och avgjorts.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande

1993/94:TU24 Finansiering av vissa väginvesteringar i Stockholms län m.m.
(prop. 1993/94:86).

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

Anf. 24 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Ny demokrati anser att det föreliggande betänkandet inte kan ligga till grund för ett ställningstagande från riksdagens sida. Den ekonomiska grundbult i betänkandet som vägavgifter utgör bör avvisas som finansieringskälla.

Ny demokrati anser att det är en medborgerlig rättighet att man kan åka in till städer och samhällen utan att behöva erlägga biltullar vid infarterna.

Genom biltullar dräneras stockholmarna på pengar som dessa så väl behöver till sin dagliga konsumtion. Biltullar minskar vidare tillväxten i samhället i det längre perspektivet, anser vi. Vi anser dessutom, herr talman, att vägtullar ur fördelningspolitisk synpunkt framstår som synnerligen förkastliga, eftersom de träffar blint och utan hänsyn till de förhållanden under vilken bilfärden företas. Handikappade, arbetslösa, lågavlönade – alla drabbas av biltullar, hur angelägna deras aktuella ärenden in till staden än är.

Biltullar för bilister i och omkring våra stora städer innebär en orättvisa från fördelningspolitisk synpunkt.

Det är inte heller bra om införande av vägtullar i Stockholm och Göteborg får en spridningseffekt som innebär att andra kommuner anmäler intresse för denna nya skattekölla. Man riskerar en utveckling som innebär att man så småningom blir tvungen att betala vägtull på en mängd platser i vårt land.

Bilismen är redan nu tillräckligt högt beskattad. En ytterligare beskattning i form av vägtullar kan få en negativ inverkan på sysselsättningen inom den svenska bilindustrin till följd av minskad försäljning av nya bilar.

Med Dennispaketet vill man lösa 2000-talets trafikproblem med 1950-talets tankesätt. När paketet är utbyggt finns inte längre de avgasutsläpp och miljöförstörande bilar vilka som bekant är en av orsakerna till att man bygger Dennispaketet.

Jag anser att de miljöproblem som bilismen förorsakar bör angripas på ett annat sätt än genom ökade skatter och andra pålagor. Vi anser att biltullar är ett mycket krångligt och administrativt sett dyrbart system, som bl.a. förutsätter tullstationer och övervakare. Man kan bara peka på det uppbördsproblem som uppkommer om bilen har stulits och alltså framförs av någon annan än ägaren och om föraren inte betalar tullen.

Ny demokrati anser att de medel som behövs för infrastrukturutbyggnad i Stockholmsområdet bör finansieras via statsbudgeten under en period av minst tio år, och att biltullar bör förbjudas.

Ny demokrati bedömer vidare att inriktningen av trafiksystemets utbyggnad helt bör förändras. Det räcker med att bygga bort de värsta flaskhalsarna. Dessutom är det viktigt att trafikplaneringen förbättras. God vägstandard och förnuftiga lösningar på trafikplatser, korsningar, anslutningar osv. gör att trafiken flyter bättre och utsläppen minskar.

En allmän upprustning av tågen, banorna och stationerna är därför motiverad. Den föreslagna snabbspårvägen är däremot en felsatsning och bör därför inte byggas.

Vi tycker att det borde ankomma på regeringen att tillsammans med berörda parter ta fram en utbyggnadsplan för trafiksystemet i storstadsregionen enligt de förutsättningar och utgångspunkter som vi nydemokrater skisserat i vår motion T35.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation, vilket innebär ett totalavslag på detta vansinniga betongprojekt, som varje ung människa borde protestera mot. Det är dessa som blir de stora förlorarna, vilket tyvärr blir allt vanligare när 1980-talshysterin – till vilken Dennis faktiskt hör – skall betalas av NAB, dvs. när andra betalar.

Anf. 25 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Inom kort kommer riksdagen att ge klartecken för det s.k. Dennispaketet till alla delar utom öster- och västerleden. Att regeringen nu tills vidare säger nej till öster- och västerleden är en framgång för den utomordentligt starka opinion som har krävt att man skall skjuta dem på framtiden. Men man ger klartecken till övriga vägprojekt utan fullständiga miljökonsekvensbeskrivningar och utan en samlad bedömning av miljön och alternativ som skulle kunna komma fram till denna gigantiska satsning.

Nu gör den borgerliga regeringen samma misstag som man anklagat den socialdemokratiska regeringen för att göra när det gäller Öresundsbron: först ett rejält beslut, sedan eventuellt en miljökonsekvensbeskrivning. Detta tycker jag rimmar väldigt illa. I propositionen och betänkandet talar man om att göra en miljökonsekvensbeskrivning 1996. Det är en märklig ordning att först fatta beslutet, sedan bygga och därefter titta på miljökonsekvenserna.

Frågan blir då: Vad gör vi om miljökonsekvenserna är sådana att vi inte kan fortsätta med den utbyggnad man börjat på? Skall vi då lägga ned tunnelbyggnationen? Eller skall man använda tunnarna som förvaringsplats eller något annat. Det är väldigt svårt att riva en väg eller en tunnel.

Vem är det som egentligen gör dessa beräkningar? Av propositionen framgår det att man räknar med en total ökning av biltrafiken på 15 till 30 % i regionen fram till år 2005. Vem är det som gör den bedömningen? Samtidigt talar man om att bilismen skall minska. Men i propositionen skriver man rent ut att den skall öka.

En annan märklig sak framgår av Aftonbladet från tisdagen den 12 april. Enligt tidningen skall planminister Görel Thurdin ta emot dem som är motståndare till Dennispaketet. Varför tog man inte emot dem innan propositionen lades fram på riksdagens bord?

Nu har jag i dag fått i min hand en miljöbedömning av trafiköverenskomelsens konsekvenser. Banverket, landstinget, Stockholms lokaltrafik, Stockholms stad och Vägverket har utarbetat rapporten. Jag har inte hunnit läsa igenom hela rapporten. Men vad jag förstår har ingen sett denna rapport tidigare. Den har kommit nu, eller så har den hemlighållits. Frågan är om Kommunikationsdepartementet över huvud taget har haft tillgång till denna

rapport. Det skulle var mer eller mindre skandal om departementet har haft tillgång till denna beskrivning och ändå har utformat denna proposition.

Detta yttrande stämmer inte överens med den proposition som har lagts fram. Kanske bryr man sig inte om det. Jag tycker att det är beklagligt att Kommunikationsdepartementet i så fall totalt nonchalerar denna miljökonstensbeskrivning. Av rapporten framgår att det kommer att bli stora problem i Stockholmsregionen.

Vän av ordning funderar säkert på varför jag som inte är stockholmare engagerar mig i denna fråga. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi har en levande huvudstad och att staden inte utsätts för större miljöpåfrestningar än vad som redan sker i dag.

Enda sättet att komma åt miljöproblemen i Stockholm är att förbjuda trafiken i innerstaden. Det är enda sättet att få ned miljöbelastningen. Miljöbelastningen på innerstaden minskas inte genom att dessa gigantiska ringleder byggs. De blir ett monument över en svunnen epok. Det är som att backa in i framtiden. Jag tycker att det är beklagligt att dessa gigantiska förslag inte skall avvisas utan i stället får genomföras.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den meningsyttring som är fogad till betänkandet.

Anf. 26 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! I stort kan jag hålla med Karl-Erik Persson att Dennispaketet är ett mastodontprojekt som inte bör genomföras. Men däremot kan jag inte hålla med Karl-Erik Persson när han anser att bilarna skall förbjudas i innerstaden. Det är inte så vi löser miljöproblemen, utan det är med hjälp av teknikutveckling.

Jag vet att Karl-Erik Persson var med i kammaren när vi fattade beslut om att investera 120 miljoner kronor i utveckling av t.ex. elhybridfordon. Förslaget var en fråga början nydemokratisk produkt framlagd i motionsform. Jag är tacksam för att samtliga i kammaren biföll förslaget. Det är på det sättet miljöproblemen skall lösas – inte med hjälp av förbud. Jag påpekade i mitt anförande att förbud av bilism innebär att folk på sikt slutar köpa bilar. I min valkrets på Västkusten lever 40 % av samtliga invånare på Saabs och Volvos industrier. Vad skall de göra om inte den industrin finns? Vi måste börja tänka på detta, Karl-Erik Persson.

Anf. 27 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Kenneth Attefors tolkar mig som en viss potentat tolkar Bibeln. Det får stå för Kenneth Attefors.

Det finns faktiskt gator i Stockholm utan biltrafik. Där får endast s.k. nyttotrafik köra, t.ex. för transporter till affärer. Om Kenneth Attefors går ut utanför riksdagen och går Drottninggatan framåt möter han inga bilar. Bilförsäljningen för Volvo och Saab har inte minskat på grund av att biltrafiken har förbjudits på Drottninggatan i Stockholm. Men om det är så, vill jag att Kenneth Attefors tar fram de siffrorna.

Jag har inte sagt att bilen skall förbjudas. Jag har sagt att bilarna inte skall få finnas i innerstäderna. Jag tror inte att vare sig Volvo eller Saab minskar sin produktion med en enda bil på grund av ett sådant förbud. Det finns flera

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

städer vars centrala delar är fria från bilar. Jag tror inte att någon på Volvo eller Saab skulle skriva stora protestbrev till oss om vi fattade ett sådant beslut. Jag tror att många av dem skulle vara glada för att vi hjälper till på det området.

Vidare var det frågan om andra drivmedel. Det är något som framtiden får utvisa. Förhoppningsvis försvinner bensinen helt och hållet. Det är något som är på sikt. Men beslutet om förbud kan vi fatta redan nu.

Anf. 28 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att handlarna i Stockholm skulle bli speciellt glada om vi stänger av hela staden. Då skulle det bli fråga om ytterligare minskad konsumtion.

Vi måste vara fullt medvetna om, herr Persson, att det faktiskt är konsumtion som gör att samhället fungerar. Vi har två system att välja på, antingen det planekonomiska eller det marknadsekonomiska. Jag föredrar det marknadsekonomiska systemet. Det innebär att vi konsumerar hela tiden.

Naturligtvis tycker jag att det är skönt att en och annan gata är fri från bilar. Men det innebär inte att vi skall stänga av hela staden.

Herr talman! När man åker längs landsvägarna mellan Göteborg och Stockholm eller Göteborg och Småland – där jag har ett sommarställe – ser man t.ex. att bilen kan stå mitt ute i skogen, 20 meter från svampstället. Svensken har faktiskt under många år lärt sig att använda bilen intimt sammankopplad med sitt leverne och konsumtion. Det gäller att hämta barnen på dagis, att handla, att plocka svamp osv. Jag tror inte att svensken vill bli av med bilen.

Om det går att en bit in på 2000-talet – t.ex. senast 2007, som jag föreslår i min motion – få fram bilar vars utsläppsnivå är noll, då är miljöproblemet löst.

Låt oss slippa en mängd förbud, och låt oss se till att teknikutvecklingen går framåt så att vi kan få rena bilar.

Anf. 29 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skall göra en sista kraftansträngning för att försöka övertyga Kenneth Attefors. Jag vet att det är nästan omöjligt, men jag skall göra ett försök. Jag är inte emot bilen som sådan.

Nu börjar Kenneth Attefors att plocka svamp med hjälp av bilen. Det kan ju vara intressant. Jag skall än en gång upprepa att jag är ute efter frågan om innerstäderna. Jag tror helt och fullt på att det kommer att fortsätta att finnas bilar på landsbygden.

Först var Kenneth Attefors rädd för konsekvenserna för Volvo och Saab om trafiken i innerstäderna förbjuds. Men så insåg väl Kenneth Attefors att loppet är kört. Då gick han över till att ta handlarna i försvar.

Men låt oss se på Stockholm. Det är faktiskt Stockholm propositionen och betänkandet handlar om. Jag talar om Stockholms innerstad – ingenting annat. Jag kan göra Kenneth Attefors sällskap på Drottninggatan och visa honom var det finns mest folk i rörelse. Jag tror att det går bättre för de handlare och restaurangägare som finns utefter Drottninggatan än på de gator

där det finns biltrafik. Vi kan kontrollera detta ganska exakt. Jag skall mer än gärna vara Kenneth Attefors behjälplig vid en rundvandring i Stockholm.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

Anf. 30 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Jag kan inledningsvis säga att detta betänkande inte bara handlar om Stockholms innerstad. Det handlar om statliga garantier till vissa vägprojekt. Men i förlängningen handlar det även om hela den s.k. Storstockholmsöverenskommelsen, även kallad Dennisöverenskommelsen.

Överenskommelsen påverkar Stockholms innerstad, Stockholms kommun, Stockholms län och hela regionen kring Stockholm. Detta får man inte glömma. Därmed inte sagt att den påverkar svampplockare i Småland.

Herr talman! I propositionen läggs det fram förslag om statliga lånegarantier för delar av de projekt som ingår i den s.k. Storstockholmsöverenskommelsen. Propositionen innefattar också förslag om att komma i gång med förberedelserna för utbyggnaden av vägsystemet i Göteborg – vilket kan vara svårt att förstå efter den första delen av inledningen – i enlighet med den uppgörelse om trafik och miljö som har träffats där.

Men huvuddelen av propositionen och betänkandet behandlar just Stockholmsöverenskommelsen, så jag koncentrerar mig på den.

Riksdagen föreslås ställa sig bakom förslaget om statliga garantier till delar av Dennisöverenskommelsen. Det gäller väginvesteringarna med byggstart före juli 1995. Och garantin omfattar högst 11,5 miljarder kronor. Riksdagen kommer senare att få ta ställning till ytterligare garantier.

Riksdagen föreslås också ställa sig bakom bedömningen att väginvesteringarna och vissa andra satsningar skall bekostas med vägavgifter. Jag vill stryka under att förslaget gäller enbart statliga garantier, inte att staten skall bekosta byggandet.

Herr talman! För att denna överenskommelse i Stockholm skulle komma till stånd krävdes dels en kompromissvilja från de olika parterna, dels klargöranden från statsmakternas sida. Från parternas sida var man överens om att de föreslagna investeringarna skulle ses som en helhet. Samtidigt var det viktigt att spelreglerna gentemot statsmakterna var klara. Den preliminära överenskommelsen redovisades för riksdagen våren 1991, och riksdagen uttalade sig positivt om överenskommelsen. Man ansåg bl.a. att ett fullföljande av uppgörelsen skulle leda till att en angelägen utveckling av regionen främjades, som man sade. I budgetpropositionen förra året, år 1993, redovisade regeringen för riksdagen innehållet i den slutgiltiga överenskommelsen.

Utbyggnaden av trafiklederna, en komplett ringled runt innerstaden och en yttre tvärlad, miljöförbättrande åtgärder i Stockholms inner- och ytterstad, ett stomnät för busstrafiken i innerstaden och infartsparkeringar är enligt överenskommelsen avsedda att helt finansieras genom avgifter på biltrafiken.

Herr talman! Från riksdagens sida har det uttalats ett stöd för helhetsperspektivet, dvs. för alla delar i överenskommelsen. Från regeringens sida har man därutöver bl.a. uttalat stöd för kravet att dessa satsningar på vägarna, finansierade av vägtrafikanterna själva, inte skall innebära att de ordinarie väganslagen till regionen minskas. Detta krav understryks av utskottet, liksom att eventuell moms skall återföras till projektet.

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

Miljöfrågan har diskuterats i samband med detta ärende. Det hörde vi inte minst i inledningen av denna debatt. Låt mig därför slå fast det faktum att Dennispaketet ger positiva effekter vad gäller såväl avgaser som buller för dem som är boende i de centrala delarna av Stockholm. Stillastående eller trögflytande köer ger mycket stora utsläpp. Det känner alla till. Med bättre vägar ges en jämnare hastighet i trafiken. Därigenom minskas avgasutsläppen betydligt.

Dessa satsningar, om de fullföljs, beräknas minska trafikarbetet i Stockholms innerstad till år 2005 med ca 30 % jämfört med det referensalternativ som man haft. Med innerstaden avser man samtliga vägar och gator inom tullarna i Stockholm.

Vi vet att köerna och avgasutsläppen minskar med de föreslagna investeringarna. Det gör också bullret och trafikarbetet i Stockholms innerstad.

Man har också gjort olika samhällsekonomiska analyser av Dennisöverenskommelsen. De visar att värdet, om man bara ser till de kortare restiderna, blir ungefär 9–17 miljarder kronor. Om man dessutom räknar på nuvärdet av de sammantagna regionalekonomiska effekterna, finner man att de uppgår till mellan 25 och 30 miljarder kronor.

Det visar att den samhällsekonomiska nyttan är en och en halv gång högre än investeringskostnaderna. Vi vet också att investeringarna utjämnar lägesförutsättningarna inom just Stockholmsregionen. Vi vet också att genomförandet av projekten i Dennisöverenskommelsen genererar, utöver alla de andra fördelarna, även många nya jobb. Man har beräknat effekten till ungefär 23 000 årsarbeten, om samtliga projekt genomförs, inklusive den kompletta ringen runt Stockholm. Det är lika många som antalet arbetslösa ungdomar i hela denna region, eller ungefär en tredjedel av alla arbetslösa i regionen.

Herr talman! Många som i dag är arbetslösa kan få riktiga och produktiva jobb. Ett välkänt faktum är också att byggkostnaderna blir högre ju längre man väntar.

När det gäller ekonomin i projektet, vilket detta beslut egentligen handlar om, kan man konstatera att det under hand har gjorts justeringar. Man har bl.a. reviderat trafikprognoserna nedåt, för att vara på den säkra sidan. Man har ändrat utformningen av de olika delarna i projektet, eftersom man vill minska olägenheterna för omgivningen. Man har också försökt att förbättra säkerheten och funktionen därutöver. Allt efter tiden har gått har man tagit fram ett mer och mer detaljerat underlag, som man nu också haft tid att detaljgranska vad gäller de olika projekten.

Jag tänker belysa några av de argument som talar mot föreslagna investeringar och några av dem som talar för. Jag tänker ha, liksom tidigare, ett litet bredare perspektiv, dvs. hela Storstockholmsöverenskommelsen, inte bara vad gäller de statliga garantierna som detta betänkande behandlar.

Låt oss då se på argumenten emot, som vi mötts av i inledningen av denna debatt. Det sägs att man inte har miljöprövat projekten. Men, herr talman, det är ju fel! Den som läser propositionen och betänkandet, får klart för sig vilken grundlig miljöprövning man gjort. Exempelvis har man uppdragit åt Länsstyrelsen i Stockholm att redovisa de konsekvenser som kan bli för miljön i Stockholmsregionen. Jag har tagit med mig rapporten till talarstolen.

Rapporten 1993:6 från länsstyrelsen kallas Dennis och Miljön. Jag vet inte om Karl-Erik Persson har läst den. Den är mycket intressant. I den görs en analys utifrån miljöaspekterna.

Innan denna analys gjordes lät man de olika kommunerna i regionen få komma med synpunkter och tankar om de olika projekten. De olika kommunernas synpunkter har alltså också analyserats från miljösynpunkt. Därutöver har man remitterat redovisningen från länsstyrelsen till ett antal andra intressenter, exempelvis till en del av dem som Karl-Erik Persson nämnde. Nog har miljöprövningen varit väldigt omfattande. Jag tror att man kan säga att någon motsvarande miljöprövning – som vi nu har vad gäller dessa olika projekt – inte tidigare har skett vid vägutbyggnader tidigare.

Trots allt detta, sägs det att miljön blir lidande. Jag har själv förståelse för synpunkter på själva gestaltningen och förändringen i miljön – om man ser till själva byggnationerna – men man har ju också varit mån om att minimera denna påverkan. Det är ju inte för inte som huvuddelen av dessa vägsatser görs i form av tunnlar. Det är för att minimera miljöpåverkan.

När det gäller buller och avgaser är det klart att byggandet av dessa vägar minskar utsläppen och bullret – till råga på allt ordentligt – vilket jag nämnt tidigare i anförandet.

Det sägs också att man saknar ett helhetsperspektiv. Men det är ju tvärtom! Hela satsningen är ju en enda stor helhetslösning, för att komma till rätta med problemen inte bara för vägtrafiken utan också för att underlätta god kollektivtrafik.

Vi hörde, herr talman, att man inte tyckte att det är bra med bilavgifter. Det är väl ingen nyhet att i varje fall jag och mitt parti i vissa delar har samma uppfattning. Men problemet är ju att bristen på kompromisser, överenskomelser och samsyn mellan de olika partierna har gjort att Stockholmsregionen inte har fått de satsningar som krävts under många, många år. Någon gång måste man inse att det gäller att ge och ta för att komma fram till en lösning. Det gäller att komma ur det dödläge som faktiskt funnits mellan olika politiska partier i regionen.

Även om vi använder alternativa drivmedel, Kenneth Attefors, kommer man väl att fortsätta kräva individuella transporter även i framtiden. Hur löses då de trängselproblem som ändå kommer att finnas kvar?

Jag skulle vilja avsluta med att ställa några frågor till dem som här i talarstolen framfört kritik mot trafikuskottets betänkande TU24.

Hur kan miljön bli bättre av att man också fortsättningsvis tvingas stå med bilarna i köer och åka ryckigt, med alla de extra avgasutsläpp som det medför?

Hur kan man lösa denna trängsel och miljöproblemen genom att inte göra någonting åt problemet? Man kan väl inte bara låtsas om att det inte finns behov av individuella transporter. Det finns behov av dem, och det kommer att finnas behov av dem i framtiden.

Hur kan man påstå att miljöprövningen inte är fullständig, när alla kommuner fått lämna synpunkter, när länsstyrelsen har gjort en omfattande bedömning och när regeringen därutöver låtit ett stort antal myndigheter lämna synpunkter i ärendet?

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

Vad säger ni till alla de arbetslösa, inte minst i denna region, om de inte får del av de 23 000 årsarbetstillfällena som det handlar om?

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 31 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Låt mig först börja tala om länsstyrelsens rapport, som jag också hänvisat till. Jag har dock inte fått den i lika glatt färgtryck som Jan Sandberg. Men med ledning av de uppgifter jag har är den inte behandlad av departementet. Visserligen kan ord stå mot ord. Men vi i trafikutskottet har definitivt inte haft den uppe för diskussion; det är jag övertygad om. Jag skulle i så fall sett den förut, men jag såg den först i dag när jag fick den.

Jan Sandberg talar vackert om att miljöproblemen kommer att minska. Men i propositionen står det tydligt och klart på sidan 11: "Totalt beräknas biltrafiken öka med 15–30 % i regionen till år 2005 ---." Kommer inte de bilarna att smutsa ner någonting? Det är för mig ganska främmande.

Sedan kommer Jan Sandberg in på samhällsekonomi och vinster. Jag tror inte att Dennispaketet är så fantastiskt bra för samhällsekonomin. Den som läser hela den här rapporten finner att många skriver att man inte kan säga hur det kommer att se ut framdeles – det vet man inte. Det beror på hur regionen växer och var arbetstillfällena finns. I hela rapporten talas det om osäkerheten, men här slår Jan Sandberg fast att det är helt riktigt att genomföra Dennispaketet. Det är märkvärdigt. Han har ju läst rapporten, där alla slår fast att de känner osäkerhet, såväl Stockholms stad som de berörda kommunerna, Banverket och Storstockholms Lokaltrafik.

Med Jan Sandbergs resonemang borde vi säga: Bygg mer vägar! Då kommer vi till rätta med statens budgetunderskott och med arbetslösheten totalt sett! Jag tror inte på det resonemanget. Alla som har varit ute och tittat på ett stort vägbygge vet hur många som arbetar där. Det finns några maskiner och få vanliga arbetare där. T.o.m. "pinnpojken" har tagits bort, då det i dag finns laser på fordonen som gör avvägningen.

Jag tror inte på Dennisuppgörelsen. Dennis har haft fel en gång förut, och det kostade oss också mycket pengar.

Anf. 32 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! I vår motion T35 visar vi att vi till vissa delar vill ha en utbyggnad av infrastrukturen i Stockholm. Vår målsättning är däremot att finansieringen skall ske via statsbudgeten och inte genom tvångsskatter – som jag trodde att Moderaterna var emot. Moderaterna, som enligt dem själva är ett frihetsparti, inför alltså den här typen av tullar, som är frihetshämmande och som kanske kommer att påverka integriteten för människor som behöver åka igenom dessa tullar.

Dessutom kom Dennispaketet till i samband med 80-talshysterin, då det skulle göras en massa paket. Det finns ett paket i Göteborg också. Min kollega och käre vän Tom Heyman är bevisligen moderat, och i Göteborgs-Posten för 14 dagar sedan dömde han ut Göteborgsöverenskommelsen.

Det är inte så stor trängsel och problem med trafiken som har gjorts gäl-

lande. Vi kanske inte behöver bygga hela detta mastodontprojekt, som våra barn och barnbarn skall behöva dras med och betala.

Jan Sandberg påstår att projektet ger 23 000 arbeten, Ja, det kan det bli tillfälligtvis under byggnationen. Men pengarna försvinner ju från konsumtionen, därför att folk måste lägga pengarna i bössorna vid vägtullarna för att finansiera räntor och amorteringar på byggprojektet. De pengarna borde stockholmarna naturligtvis få använda för att köpa varor i stället, t.ex. nya gardiner, blommor, mattor och mat till familjen. På sikt kommer projektet att minska tillväxten i samhället.

Anf. 33 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Det förs här en diskussion om två olika rapporter. Jag har visat en rapport, och den andra rapporten som har nämnts är ännu inte offentliggjord, förutom som bilaga till ett protokoll i landstinget häromdagen. Skillnaden mellan rapporterna är att det i länsstyrelsens rapport görs en samlad bedömning, som man har varit överens om, medan man i den andra rapporten inte har kommit överens om slutsatserna. Däremot finns de olika aktörernas specifika synpunkter med i deras respektive svar på länsstyrelsens remiss. Det bör inte vara en nyhet för någon att det i vissa delar finns skiljaktiga uppfattningar.

Det sägs att trafiken kommer att öka med 15–30 % i regionen till år 2005. Det är riktigt. Vad jag sade var att trafiken i innerstaden beräknas minska med ungefär 30 %, jämfört med referensalternativet. Men då kan man försöka övertyga sig själv om att antalet individuella transporter och antalet vägtransporter inte kommer att öka. Det kan vi fortsätta att tro här i kammaren, trots att verkligheten är en helt annan. Vi kan inte förbjuda människor att träffas, umgås, jobba och ha fritid på olika sätt i regionen. Det kommer att krävas individuella transporter. Vi kan inte stoppa huvudet i sanden och säga att de inte existerar eller inte kommer att existera. Vi måste ju underlätta transporter, för att se till att miljön inte blir lidande.

Jag tror att vi kommer till rätta med miljöproblemen med bilismen. Det kommer även i fortsättningen att vara ett antal individuella fordon som rör sig i regionen, oberoende av vilket drivmedel som används. Frågan är då hur problemet vad gäller trängsel och buller skall lösas.

När det gäller arbetslösheten, är det inte så att arbetstillfällen flyttas från olika sektorer till de olika projekten – det är snarare tvärtom. Om projekten kommer till stånd blir utvecklingen i regionen och i hela landet bättre. Den ekonomiska tillväxten ökar, vilket genererar mer jobb, högre levnadsstandard m.m. Även sett ur den aspekten att det skapas fler jobb i allmänhet och en högre tillväxt är de här projekten mycket bra.

Men hur gör man nu för att lösa trängselproblemen? Vad är motståndarna beredda att säga till alla de ungdomar i regionen som är arbetslösa? Är de beredda att säga: Sorry, ni får inget jobb under de kommande tio åren, därför att vi tycker inte att det här är bra projekt. Fakta talar ju för att de egentligen är bra.

Anf. 34 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Jag trodde inte att jag skulle behöva säga något mer, men jag kan inte låta bli det. Här talar Jan Sandberg om att vi skulle förbjuda männi-

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

sker att träffas om vi inte vill genomföra Dennispaketet. Det är att skjuta mycket över målet. Jag tror att människor i Stockholmsområdet träffar varandra redan i dag. Om projektet byggs kommer de inte att träffas mer än de gör i dag. Det är alltså litet väl magstarkt att säga att människor inte har möjlighet att träffas om vägprojektet inte genomförs. Det är helt fantastiskt.

Jan Sandberg säger att de här projekten skapar mer jobb i hela landet. På vilka grunder kan Jan Sandberg säga det? Tunnelarbete har ju en bakgrund – jag vet ungefär vad det handlar om. Vissa stora entreprenörer har redan i dag folk på olika projekt som flyttar runt och kommer att ta dessa jobb. Eller är det meningen att alla byggnadsarbetare i hela landet skall komma hit och bygga vägar? Om vi går tillbaka till systemet att bygga vägar med skyffel och spade blir det inte några gigantiska arbetsplatser, men så fungerar det inte i dag. Vi borde vara överens om att vi vet hur man bygger vägar och att det inte genererar så många arbetstillfällen. Jag hoppas att vi slipper föra en debatt om sådana här saker.

Anf. 35 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, som jag lovade talmannen. Jag skall bara ta upp frågan om vägtullarna och finansieringen.

Rolf Clarkson sade till mig tidigare i en debatt, att när man kommer i rege- ringsställning måste man bli mera seriös och gå in på kompromisser m.m. Jag hoppas vid Gud att man aldrig kommer med i en regering, så att man åtminstone slipper att göra avkall på grundläggande principer. Jag trodde att Moderaterna hade som en grundläggande princip att inte införa vägtullssys- tem.

Vad säger Jan Sandberg till de handikappade, arbetslösa och lågavlönade, som kommer att drabbas värst av vägtullssystemet? Kammarens ledamöter, som har 25 000 kr i månaden, har kanske råd att använda bilen även fortsätt- ningsvis med det här finansieringssystemet. Denna typ av finansiering är helt förkastlig, och jag skulle gärna göra upp om att ta pengar från något annat vägprojekt för att lösa det här problemet i Stockholm.

Anf. 36 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Det lär inte vara någon nyhet att det var svårast för just mitt parti att komma överens när det gällde bilavgifterna. Men vi såg till helheten och tyckte att det var riktigt att en gång för alla, efter alla dessa år, försöka hitta en helhetslösning, som skulle göra att regionen och indirekt Sverige kunde utvecklas mycket bättre.

Det påstås att dessa projekt genererar mer trafik och att miljön trots allt inte blir bättre. En liten del av alla dessa vägprojekt har ju kommit i gång. Det är en del av den s.k. Norra länken. Man har byggt en tunnel till vilken många transporter från Norra stationsgatan i Stockholm har flyttats.

Jag har svårt att till de människor som bor i området kring Norra stations- gatan säga att jag tycker att det är bra att man inte bygger vägar. Dessa män- niskor har ju sett de positiva effekterna av att man har underlättat för trafi- ken och därigenom begränsat de miljö- och bullerproblem som de har haft.

Dessa projekt skapar jobb. Jag har berättat att de skapar 23 000 arbetstill- fällen per år. De skapar också tillväxt. Det borde inte vara någon nyhet att

väl fungerande kommunikationer och ett väl utbyggt vägnät genererar tillväxt och ger nya jobb.

Herr talman! Dessa projekt behöver genomföras. Vi vet att miljön och luften tjänar på det. Vi vet att många av de arbetslösa kan få nya produktiva arbeten. Vi vet också att byggkostnaderna blir högre ju längre vi väntar.

Det finns en majoritet i utskottet och i denna kammare, hoppas jag, som röstar för detta förslag. Jag tror att det är viktigt att se till att lösa miljöproblemen och regionens problem med trafiken och också att se till att hela Sverige kan dra nytta av denna investering.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. (nyd)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

19 för res.

13 för men.

261 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res.

Huvudvotering:

265 för utskottet

15 för res.

14 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 73 m, 26 fp, 24 c, 23 kds, 1 -

För res.: 15 nyd

Avstod: 1 s, 1 fp, 10 v, 2 -

Frånvarande: 19 s, 7 m, 6 fp, 7 c, 3 kds, 8 nyd, 4 v, 1 -

Mom. 3 (vägtullarnas utformning)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

281 för utskottet

12 för men.

2 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 26 fp, 25 c, 23 kds, 15 nyd, 2 -

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Finansiering
av vissa
väginvesteringar
i Stockholms län
m.m.*

För men.: 11 v, 1 -
Avstod: 1 fp, 1 nyd
Frånvarande: 20 s, 8 m, 6 fp, 6 c, 3 kds, 7 nyd, 3 v, 1 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

5 § Information från regeringen om flyktingpolitiken

Anf. 37 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBE (fp):

Herr talman! Regeringen har i dag beslutat om en förordning som skall komplettera utlänningslagens regler. Förordningen innebär att asylsökande barn och barnfamiljer som har ansökt om asyl före den 1 januari 1993 skall få stanna här av humanitära skäl om inte särskilda skäl talar emot det. Med barn avses barn och ungdomar som den 1 januari 1993 var under 18 år.

Dessutom har regeringen fattat beslut i ett enskilt asylärende på en s.k. ny ansökan som har överlämnats till regeringen ifrån Invandrarverket. Beslutet innebär att barnfamiljer som har fått sin sak slutligt prövad men som ännu inte har lämnat landet kan komma att få stanna här. Samma tidsregler gäller som i förordningen.

Dessa båda beslut innebär att omkring 20 000 personer, varav hälften är barn, med stor sannolikhet kommer att få uppehållstillstånd. Naturligtvis kommer prövningen att ske individuellt.

Jag har tidigare i denna kammare aviserat att dessa regeländringar har planerats sedan en tid tillbaka. Nu sker preciseringar av hur reglerna har utformats. Skälet till att regeringen har valt ett specifikt datum för regleringen och inte en allmän regel om att väntetiden skall väga ännu tyngre än tidigare är i första hand att vi vill underlätta tillämpningen. Ett annat skäl är att själva asylprövningen även fortsättningsvis skall koncentreras på bedömningen av skyddsbehovet. I det här s.k. nollställningsbeslutet skall det inte vara någon tvekan om vem som omfattas eller inte omfattas av förordningens huvudregel.

Bakgrunden till besluten är omsorgen om barnen och deras anknytning till Sverige. Barnen och deras familjer får uppehållstillstånd på humanitära grunder. De som är flyktingar och har rätt till asyl skall självfallet även fortsättningsvis beviljas uppehållstillstånd på denna grund. Beslutet innebär t.ex. att regeringen inte prövat eller ifrågasatt den bedömning som de ansvariga myndigheterna har gjort vad gäller t.ex. den generella situationen i Kosovo.

Skälet till att de asylsökande har fått vänta är inte att myndigheterna har varit underbemannade och därför inte hunnit fatta beslut. Tvärtom har regeringen och riksdagen under de senaste åren anvisat alla de medel till myndigheterna som de har begärt. Förklaringen till att väntetiderna har blivit långa i vissa fall är att det periodvis har varit svårt att få klarhet i situationen i de asylsökandes hemländer. Därför tillämpade Invandrarverket bl.a. vad man kallar verkställighetsstopp avseende f.d. Jugoslavien under slutet av 1991

och delar av 1992. Varken de asylsökande eller de svenska myndigheterna kan således lastas för att väntetiderna har blivit långa.

Jag nämnde inledningsvis att en ansökan ändå kan avslås om särskilda skäl talar emot att den skall bifallas. Det kan handla om att den asylsökande inte iakttar grundläggande normer i samhället, t.ex. begår brott eller verkar för organisationer som gör sig skyldiga till grova övergrepp. Vidare kan det avse att den sökande med avsikt har försinkat handläggningen av ärendet eller att identiteten är oklar.

Effekterna på budgeten under kommande budgetår kommer att redovisas i kompletteringspropositionen. Därvid bör också beaktas att anhöriginvandringen på grund av Bosnienbeslutet har blivit väsentligt mindre än beräknat. För kommunernas del blir det i och med det här beslutet och det tidigare beslutet om somalierna fråga om ca 5 000 platser eller högst ett par tusen hushåll mer än vad som tidigare har beräknats.

Dagens regeringsbeslut är präglad av humanitära hänsyn. Det kommer självfallet att ställa krav på att vi svenskar även i fortsättningen kan visa prov på stor vilja att hjälpa och stödja de här familjerna som nu får en möjlighet att permanent stanna i vårt land.

Vi vet att viljan att ta emot och hjälpa de bosnier som har kommit hit är stor. Vi vet att många av de asylsökande som har väntat länge på beslut här i landet också har mötts av stor förståelse och ett stort engagemang hos många svenskar. Jag väntar mig ett fortsatt stort engagemang för dessa grupper när vi nu alla har ett gemensamt ansvar för dessa barn och deras familjer.

Anf. 38 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Det här är naturligtvis ett glädjande besked för alla de barnfamiljer som har väntat på att få tillstånd att stanna i Sverige och vilkas väntan har varit lång och oviss. Man kan säga att verkligheten äntligen har hunnit i fatt Birgit Friggebo. När Birgit Friggebo tog bort 18-månadersgränsen och treterminsregeln var skälet att skyddsbehovet, asylbehovet, var avgörande och inte tidsaspekten.

Jag vill ställa en fråga till Birgit Friggebo. Birgit Friggebo sade att de barnfamiljer som har fått sitt ärende slutligt prövat men som ännu inte lämnat landet skulle få stanna i Sverige. Vad händer med de gömda barnen och familjerna? Innebär det att de som har gått under jorden också får stanna i landet utan vidare?

Anf. 39 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Att man har fått sitt ärende slutligt prövat men inte har lämnat landet är ett kriterium som kan gälla olika grupper. Det kan gälla personer som sitter på förläggningar och som har fått sin sak slutgiltigt prövad under den senaste tiden. Den kan också beröra personer som sägs vara gömda på olika sätt.

Kvar står att det naturligtvis skall ske en prövning av om det finns några särskilda skäl som talar emot att man omfattas av tidsregeln och förordningen. Men grundprincipen är att man, genom det beslut som regeringen fattade i det enskilda ärendet, omfattas av dessa.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 40 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Det innebär alltså att de som har gömt sig kan lämna in en ny ansökan. Är det så jag skall uppfatta detta?

Anf. 41 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Svaret på den frågan är ja.

Anf. 42 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Sett i ett längre tidsperspektiv är det olyckligt med dessa ad hoc-beslut, återställningsbeslut eller vad man skall kalla dem. Det blir brist på konsistens i den långsiktiga flyktingpolitiken. Nu var det uppenbarligen regeringens bedömning att man hade hamnat i en tvångssituation och att man måste vidta den här åtgärden, som från humanitär synpunkt i och för sig måste vara mycket positiv för de flyktingarna.

Det finns dock ett par frågor som jag skulle vilja ha ett klarläggande av. En del familjer har blivit avvisade och gömmer sig i Sverige. Men det finns också familjer som har avvisats men som har gått över gränsen till Norge eller kanske till Tyskland. Kan de nu återkomma och få uppehållstillstånd här? Norrmännen återsänder faktiskt en hel del kosovoalbaner till Sverige i dag. Kommer de också att innefattas i den här "amnestin"?

Anf. 43 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det finns två grupper. Den ena är de som har avvisat sig själva till Norge och sedan återsänts till Sverige och som är här nu. De har fått sin sak slutligt prövad.

Grundregeln är att om man har avvisat sig själv och kommer tillbaka skall man avvisas igen. Däremot finns det en valmöjlighet. Om dessa personer lämnar in en helt ny asylansökan kan myndigheterna vid ett sådant beslut beakta även den här förordningen.

Det betyder alltså att personer som sitter i Karlstad kan lämna in en helt ny ansökan. Då skall myndigheterna beakta hela ärendet. Myndigheterna kan naturligtvis också se om en sådan ny ansökan inte behövs. Men det är upp till myndigheterna att göra den bedömningen.

När det gäller de personer som fortfarande är kvar i Norge – det lär vara mellan 1 000 och 1 100 personer – är grunden att den nordiska passöverenskommelsen gäller, dvs. Norge avvisar dessa personer till Sverige. Men vi har haft kontakt med den norska regeringen och för löpande diskussioner om hur vi skall förfara. De kommer att fortsätta vid det nordiska statssekreterarmötet på måndag.

Anf. 44 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! När det här beslutet har vunnit laga kraft och kunskapen om beslutet har spridit sig även till de kosovoalbaner som har lämnat landet efter att ha befunnit sig här längre tid än 16–18 månader och därefter blivit avvisade, kan man tänka sig att de kommer tillbaka till Sverige illegalt och gör ny ansökan. De kan då åberopa att de faktiskt fanns här i berednings- och utredningsskede under längre tid än 16–18 månader och att de därmed också borde ha en chans igen. Kan de också hoppas på att få ett positivt beslut?

Anf. 45 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som jag sade är detta naturligtvis inte syftet. Beslutet gäller de personer som är här nu och som har anknytning till Sverige.

Som jag sade också tidigare är grunden att människor som har avvisats eller har avvisat sig själva genom att lämna landet skall avvisas igen om de återkommer.

Anf. 46 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag skall be att få gratulera Birgit Friggebo till ett bra beslut. Motivet för det här beslutet och verkligheten bakom det är intill förvillelse lika det som gällde fram till det att Birgit Friggebo tog över ansvaret för invandrarpolitiken. Skyddsbehovet skulle naturligtvis ligga i förgrunden. Men det fanns också starka humanitära skäl – inte minst för barn – som var framkallade av tidsaspekten.

Jag kan hålla med Gustaf von Essen om att det är olyckligt med ad hoc-beslut. Den här verksamheten och verkligheten bakom den är tyvärr så ad hoc-betonad i sig. Men jag vill påpeka att treterminsregeln, som så hurtfriskt togs bort av Birgit Friggebo, inte var ad hoc. Den hade vuxit fram av ett humanitärt behov långt tillbaka, redan på Georg Anderssons tid som invandrarminister.

Jag noterar emellertid att det har varit möjligt att fatta det här beslutet nu och att ingripa i en praxis genom att utfärda en förordning. Efter vad jag förstår har man grundat beslutet om att en familj som redan har ett slutgiltigt avvisningsbeslut skall få stanna på ett enskilt ärende överlämnat av Invandrarverket eller Utlänningsnämnden. Men själva förordningen om att ändra praxis i humanitär riktning för barnfamiljer hade man kunnat göra utan att vänta på att få ett ärende överlämnat.

Birgit Friggebo har ofta förklarat att hon inte har kunnat ingripa i praxis därför att hon konstruerade lagen så att hon inte fick ta till sig några ärenden. Men det är uppenbarligen möjligt att ta det politiska ansvaret genom att göra en förordning i stället. Det hade man kunnat göra mycket tidigare.

Anf. 47 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det har inte varit någon nyhet att den här typen av generella tidsregler kan föreskrivas i en förordning. Däremot torde det inte vara möjligt att regeringen på eget initiativ tar upp och gör en länderbedömning och en bedömning i enskilda fall via en förordning.

Nu finns det enligt min uppfattning ett stort behov av att se över på vilket sätt regeringen kan få ett större, mer formaliserat inflytande över praxis. Som jag tidigare har meddelat i kammaren är avsikten att tillsätta en särskild utredare som så snabbt som möjligt skall kunna plocka fram ett förslag till hur detta skall kunna gå till.

Eftersom flera personer tar upp frågan om tidsreglerna och historien om dem vill jag kommentera den. Detta är ett s.k. nollställningsbeslut, dvs. vissa personer som har kommit hit före en viss tidpunkt skall kunna få möjlighet att stanna. Det liknar mest de s.k. nollställningsbeslut som tidigare har fattats beträffande assyrierna och syrianerna.

De tidsregler som den här regeringen avskaffade hösten 1991 var mycket

mer framåtsyftande. De utgick från att om barnfamiljer lyckades haka sig fast här i ett år och icke-barnfamiljer i 18 månader var det ett särskilt skäl för att man skulle få stanna. Samma sak gällde treterminsregeln. Om man lyckades haka sig fast här längre än tre terminer så var det ett särskilt skäl för att få stanna.

Den typen av regler har jag många gånger sagt att jag inte är särskilt förtjust i. Jag vidhåller den uppfattningen. Jag vidhåller dessutom uppfattningen att det är ett störande moment med olika former av tidsregler när det gäller praxissättning. Det blir otydligt vilka regler som egentligen gäller.

Det finns alltid en gräns där humaniteten måste kunna ta över den juridiska enhetligheten. Vår bedömning i regeringen är att vi har kommit till den punkten för de människor som har varit här länge och där det inte är deras förskyllan och inte heller myndigheternas utan beror på att vi har haft verkställighetsstoppregler.

En annan anledning till att de tidigare tidsreglerna avskaffades var att de tenderade att bli en huvudregel. Det kan ändå inte vara avsikten med flyktingpolitiken, utan grundregeln måste vara att asylpraxis och skyddsbehovet skall vara avgörande. Glädjande nog har väntetiderna nu gått ner så pass mycket generellt sett, att det i framtiden torde bli fråga om ganska korta väntetider för dem som anländer nu.

Anf. 48 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Birgit Friggebo säger att de humanitära skälen och tidsaspekten förut gjorde att det lönade sig att haka sig fast i Sverige. Jag vill påpeka att det även tidigare var mycket viktigt att ta hänsyn till att man inte själv hade försvårat utredningsförfarandet eller gömt sig.

Om den regel som tidigare gällde gav ett intryck av att det lönade sig att haka sig fast, undrar vad Birgit Friggebo tror att det här beslutet kommer att ge för intryck. Däremot tycker jag att det ändå är ett bra beslut därför att humanitära skäl, precis som Birgit Friggebo säger, tar över det som Birgit Friggebo kallar "störande", dvs. att behöva att frånga skyddsbehovet.

Jag välkomnar att Birgit Friggebo har börjat utreda en lagändring som skall göra det möjligt att ta till sig ärenden från regeringen. Det var den enda punkt där Birgit Friggebo ändrade förslaget till en utlänningsnämnd från den gamla regeringen.

Anf. 49 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Tekniken för hur regeringen skall få ett större inflytande över praxis har jag inte uttalat mig om. Jag ser betydande svårigheter med det system som den förra regeringen hade tänkt sig, dvs. att regeringen skulle ta åt sig olika enskilda ärenden på ad hoc-basis. Det är därför viktigt att nu se efter hur man skall kunna få ett större inflytande på praxis, t.ex. via en vidgad möjlighet att utfärda förordningar eller genom att vidga kriterierna för när myndigheterna skall lämna över olika beslut.

Anf. 50 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Också jag ansluter mig till dem som uttrycker tillfredsställelse över att det här beslutet har fattats, även om jag ser vissa begränsningar i det, som jag strax kommer till.

Som har erinrats tidigare avförde Birgit Friggebo snabbt möjligheten att ta hänsyn till väntetiden och betraktar det närmast som en dygd att enbart asylskälen skulle avgöra skyddsbehovet, inte väntetiden, inte ens för barn.

Nu har Birgit Friggebo kommit till vägs ände och tar ett nollställningsbeslut för dem som varit här sedan tiden före den 1 januari 1993. Om jag förstår det rätt innebär det att väntetiden framdeles inte spelar någon som helst roll i avgöranden av asylärenden för dem som har kommit efter detta datum. Då kommer väl regeringen åter till vägs ände.

Min fråga är: Kommer inte regeringen att nu överväga återinförande av en ordning där barns skolgång och den förankring som den ger i svenskt samhällsliv kommer att ha betydelse för dem som har kommit efter den 1 januari 1993?

Sedan vill jag tillägga att jag utgår ifrån att man nu inte bara schablonmässigt ger tillstånd av humanitära skäl, utan att varje enskilt ärende får en rättmätig prövning som flyktigärende så att man kan bli betraktad som konventionsflykting.

Anf. 51 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som jag sade i min information skall varje ärende självklart prövas för sig och uppehållsstatus i Sverige fastställas, dvs. om man är konventionsflykting, de facto-flykting eller om man skall få uppehållstillstånd på humanitära grunder.

Jag är fortfarande av den uppfattningen att det är en dygd att det är skyddsbehovet som skall prövas i flyktingpolitiken. Jag tror att tilltron till politiken då ökar.

Under den tid som vi inte haft några schabloniserade väntetidsregler – ett år, 18 månader eller treterminsregeln – har anknytningen till Sverige, framför allt när det gäller barnen, varit en av de faktorer man har kunnat ta hänsyn till inom ramen för humanitära skäl. Totalt sett har det inte varit avskaffat.

Som jag sade tidigare har den genomsnittliga väntetiden glädjande nog kraftigt gått ner, framför allt för dem som kommer hit och söker asyl nu. Därför torde behovet av olika tidsregler vara väsentligt mycket mindre.

Jag vill, som jag sagt tidigare, betona att jag inte är någon vän av schabloniserade tidsregler för framtiden som en del av bedömningen så att de sökande genom olika manövrar kan se till att de kommer att vänta så lång tid, att de uppfyller kraven när det gäller de s.k. tidsreglerna. Jag tror inte att det är bra för själva prövningssystemet.

Anf. 52 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är en tendens här att tala om manövrar som den asylsökande har vidtagit för dröja sig kvar och förlänga väntetiden. Jag kan förstå att man reagerar mot det. Men om man vill skapa intrycket att väntetiden är lång huvudsakligen av dessa skäl, då tror jag att man inte gör saken rättvisa.

När Birgit Friggebo vill göra gällande att handläggningstiderna framöver kommer att vara korta, har jag anledning att hoppas att hon har rätt. Vi är några i denna kammare som är luttrade. Vi har ställt i utsikt korta handläggningstider, men verkligheten har visat sig bli betydligt besvärligare än vad

man hade räknat med. Jag tror att Birgit Friggebo har anledning att vara ganska ödmjuk också på denna punkt.

Anf. 53 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag tror att jag tillhör de lustrades skara.

Vad jag redovisat här är nuläget hos Invandrarverket och Utlänningsnämnden. Väntetiderna har de facto gått ner. Dessutom gäller numera den ordningen att myndigheterna får all den personal som de bedömer sig behöva ha för att få så korta väntetider som möjligt. Vi har också en planerad överkapacitet hos Invandrarverket för att man snabbt skall kunna komma i gång med beslutsfattande om tillströmningen skulle öka utan att man då skall behöva söka efter personal.

Jag vill inte, Georg Andersson, göra gällande att det alltid är de asylsökandes fel att väntetiderna kan bli långa. Så är det naturligtvis inte. Men vi vet alla att det förekommer.

Bakgrunden till detta beslut är att osäkerheten vid bedömningen av vissa länder, framför f.d. Jugoslavien, innebar att man hade ett verkställighetsstopp, dvs. att man inte fattade några beslut alls. Det har de enskilda asylsökarna naturligtvis inte någon skuld i. Jag vill inte heller lasta myndigheterna, därför att det har inte varit fråga om senfärdig handläggning eller för litet resurser och dålig organisation, utan det har varit av omtanke om de människor som sökte sig hit vid den tidpunkten. Man ville för våra myndighetsbeslut ha så gott underlag som det över huvud taget är möjligt med information om de länder som de asylsökande kommer ifrån.

Anf. 54 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag vill ta upp en aspekt i kulturministerns information. Jag gläder mig åt att hon säger att asylprövningen även fortsättningsvis skall koncentreras på skyddsbehovet. Men så omnämns det också en undantagsklausul. Ett sådant undantag med skäl för att avslå – trots att skyddsbehov föreligger – kan vara att man begår brott, inte iakttar grundläggande regler och också att man verkar för en organisation som gör sig skyldig till grova övergrepp. Detta är ett mycket tänjbart begrepp.

Vi vet att det i alla konflikthärdar ofta förekommer en oerhörd polarisering, det förekommer våld och också grova övergrepp. Det är mycket svårt att urskilja vilka organisationer som gör vad. Det är ännu svårare att ange vad det innebär att någon flykting i Sverige verkar för en sådan organisation. Hur många led gäller det? Och hur skall man bestämma begreppen?

Gör man fel, kommer man inte att göra en individuell prövning grundad på skyddsbehov, utan prövningen kommer att grundas på en allmän politisk bedömning av situationen, och det är mycket farligt. Jag tänker då i första hand på fall från Peru, men problemet kan uppstå var som helst. Jag skulle gärna vilja ha frågan något preciserad: Vad innebär det att verka för den typen av organisation?

Anf. 55 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Hans Andersson har nog missuppfattat mig om han menar att de människor som här bedömts ha skyddsbehov skulle kunna kastats ut

därför att de har begått brott och liknande. Vad jag sade var att de personer som får stanna enligt väntetidsregler inte har bedömts vara flyktingar. De får stanna av humanitära skäl, eftersom de har fått en anknytning till Sverige. Då finns det anledning att säga att denna generösa regel inte skall omfatta personer som inte accepterar grundläggande normer i vårt land, dvs. om de begår brott eller om de är aktiva för en terroristorganisation eller liknande som begår grova övergrepp.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 56 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag upprepar då min fråga: Vad innebär begreppet att verka för sådana organisationer? Med en vidsträckt tolkning, med den polarisering och de konflikthärdar som finns kan det ju innebära att undantagsklausulen kan tillämpas ofta. Med en mycket snäv tolkning kommer den kanske aldrig att tillämpas. Det vore angeläget med en precisering från kulturministern.

Anf. 57 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! En sådan precisering har skett när det gäller t.ex. Peru. Under 1992 fattade regeringen beslut i ett antal Peruärenden. Då tillämpade vi tidsregler. Att man var aktiv för Sendero Luminoso var då ett skäl till att man inte omfattades av de generösa tidsreglerna. I det sammanhanget finns redan ett praxisbeslut som har fattats av regeringen.

Anf. 58 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Detta är en humanitär åtgärd som är mycket välkommen för dem som det gäller. Den är nödvändig på grund av ofullständig och bristande asylprövning, och det sänder fel signaler ut i samhället. Detta påtalade också UNHCR när det gällde Bosnien. Det är ett sätt att kringgå asylrätten enligt flyktingkonventionen. Om inte antalet som gömmer sig åter skall börja växa, måste det ske förändringar av det som har orsakat att så många människor, och framför allt barnfamiljer, har valt att gömma sig. Det behövs alltså bättre beslutsunderlag, bättre beslutsmotivering och barnens egna flykting-skäl måste tas med i bedömningen.

Jag vill då fråga: Har man haft kontakt med Norge? Häromdagen hörde jag att flyktingar hade tagit sin tillflykt till kyrkorna där. Har man någon samordning mellan Norge och Sverige när det gäller att fastställa denna tidsgräns?

Anf. 59 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag har redan svarat på den frågan. Vi har haft kontakter med Norge och dessa kontakter fortsätter, bl.a. på måndag då statssekreterarna i de nordiska länderna träffas.

När det gäller möjligheten att kringgå asylrätten genom tidsregler av den här typen, får detta självfallet inte ske. Jag vill erinra om att det har tillsatts en praxisutredning som nu har gått igenom hur praxis har utvecklats. En av utredarnas svar på frågan om ifall myndigheternas beslut generellt strider mot utlänningslagen och därmed också Genèvekonventionen var nej. Myndigheterna tillämpar Genèvekonventionen och den svenska utlänningslagen.

Anf. 60 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det vore intressant att veta hur man hade sett på situationen i Kosova om inte Bosnienkriget hade funnits. Vid den hearing som vi hade i utskottet hade man all anledning att ställa sig den frågan. Visst har väl flyktingkonventionen frångåtts när det gäller flyktingar från Kosova.

Anf. 61 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Praxisutredningen har konstaterat att våra myndigheter vid sin tillämpning av våra lagar och Genèvekonventionen följer dessa.

Anf. 62 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Kulturministerns och regeringens beslut i dag är oerhört positivt. För att använda statsrådets egna ord: Humaniteten har måst ta över. Det är klart att för de många flyktingar som under lång tid här har gastkramats och pendlat mellan hopp och fruktan – det gäller inte minst östeuropeiska flyktingar och kosovoflyktingar, som kommer från områden där det visserligen inte är ett formellt krigstillstånd men där situationen kan vara långt värre – är detta ett oerhört glädjande och konstruktivt beslut.

Herr talman! Min fråga rör det mer långsiktiga perspektivet. För det första: Hur kan man engagera våra grannländer i Norden och i Västeuropa så att de tar en större andel av det flyktingansvar som bör läggas på dem? För det andra: Kan det bli möjligt för Sverige och FN att mera kraftfullt verka för en situation i t.ex. Kosovo som man inte skall behöva fly ifrån? Min sammanfattande fråga är då: Är regeringen beredd att med förnyade ansträngningar ta itu med de långsiktiga frågorna?

Anf. 63 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som Elver Jonsson vet har vi gjort mycket kraftfulla insatser för att förmå andra länder i Europa att – förutom att ge hjälp i närområdet – ta emot flyktingar i sina egna länder. Detta har skett inom ramen för Europarådet, inom ESK och inom UNHCR. Det arbetet går naturligtvis vidare med kraft.

Häromdagen såg jag att Hans Göran Franck hade lämnat en rapport på samma tema till Europarådet, som nu behandlas där. Det är naturligtvis mycket viktigt. Jag är av den uppfattningen att det är angeläget med internationell samordning, och det är en av anledningarna till att det enligt min mening är viktigt att Sverige kommer med i den europeiska unionen. Där kan vi på ett bättre sätt verka för en gemensam samordning.

Anf. 64 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Utöver de ansträngningar som är gjorda är det klart att det är utomordentligt viktigt att göra en förnyad ansträngning just för att människor skall slippa att fly. Man får närmast ett hopplöst intryck när det kommer rapporter från det forna Jugoslavien, och särskilt då från Kosovo men också från vissa delar av andra östeuropeiska länder.

Kan den svenska regeringen ta ett förnyat tag så att vi får en situation där människor inte skall behöva fly i samma utsträckning som nu?

Anf. 65 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det är viktigt, och det kan jag lova. Jag vill också säga att inte minst USA:s påtryckningar på den serbiska regeringen i olika sammanhang bedöms ha haft en effekt vad gäller serbernas vilja att använda ännu mer hårdhänta metoder och kanske t.o.m. sätta i gång ett krig i Kosovo. Självfallet välkomnar vi varje sådan form av påtryckning och sådana aktioner, och Sverige deltar också i dessa.

Prot. 1993/94:88

14 april 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 66 MÄRTHA GÅRDESTIG (kds):

Herr talman! Jag vill också till kulturministern uttala min glädje och tacksamhet över att regeringen har fattat detta beslut. Många har med spänning avvaktat beslutet vid dagens regeringssammanträde. Beslutet betyder mycket för barnen och deras familjer men också för svenskar som engagerat sig i deras situation.

Om jag har uppfattat det hela rätt gäller beslutet alla barn och barnfamiljer från alla länder som håller sig gömda eller ej i Sverige, vilka befann sig här den 1 januari 1993. Sker det för alla dem en automatisk inhibition från dagens datum? Eftersom, om jag hörde rätt, alla skulle lämna in en ny ansökan för prövning undrar jag om kulturministern kan ge exempel på omständigheter som skulle göra att de trots allt får avslag. Eftersom ärendena skall provas igen kanske inte någon kan känna sig helt säker, trots dagens positiva beslut.

Anf. 67 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Utlänningsnämnden har sedan ett par veckor tillbaka inte fattat några beslut i ärenden som rör barnfamiljer. Polisen har efter förfrågan hos Invandrarverket redan börjat avvakta med avvisningar när det gäller barnfamiljer. De allra flesta har sina ärenden i Invandrarverket och framför allt i Utlänningsnämnden, och där skall förordningen tillämpas. I de fall det gäller dem som har fått ett slutligt beslut är det klart att myndigheterna måste få in ett ärende för att kunna göra en bedömning av det hela. Samma sak gäller för dem som inte har fått sin slutliga ansökan prövad, att man måste titta på om de har begått brott, om de har bristande identitetshandlingar, om de inte har medverkat vid utredningen osv.

Anf. 68 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Är statsrådet och övriga i regeringen medvetna om att dagens beslut faktiskt förstärker den negativa inställning till flyktingpolitiken som finns bland den stora majoriteten av det svenska folket?

Här fattas beslut om att ibland 20 000, ibland 30 000 och ibland 40 000 flyktingar kollektivt skall få stanna. Regeringen och uppenbarligen, efter hyllningsskören här att döma, också riksdagens majoritet för en flyktingpolitik som inte har förankring hos den stora delen av medborgarna i vårt land.

Dagens beslut visar också att det uppenbarligen lönar sig att gömma flyktingar i de fall beslut redan har fattats om utvisning. Kan det verkligen vara lagstiftarnas mening att sådana påtryckningsmedel skall leda till resultat?

Anf. 69 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Vi är säkert alla medvetna om att flyktingpolitiken och invandringspolitiken är kontroversiell. Det finns många personer i Sverige som inte vill att vi skall ställa upp på humanitetens grund. De anser att det finns för många här och att det kostar för mycket. Det finns också väldigt många människor som djupt engagerar sig för olika asylsökande. Skall man se till opinionsstämningar och rubriker i tidningarna, har det under senare tid varit mer vädjanden för personer i enskilda fall än varningar för att det är för många som kommer hit.

Jag tillhör dem som varnar människor för att gömma personer, framför allt barn, därför att vi vet att de far mycket illa. Det är klart att barnen ibland kan bli ett slagträ i asylärendena. Jag kommer i morgon att få en rapport från Socialstyrelsen om hur de barn som gömts mår. Självfallet har i första hand de personer som gömmer barn, och de föräldrar som gömmer sina barn, ett mycket stort ansvar för hur dessa barn mår. Men även här kommer man till ett läge, där samhället måste frånta dem som gömmer och föräldrarna ansvaret för vad de åstadkommer gentemot barnen. Även här är det en fråga om en inställning på humanitetens grund.

Jag tror att ganska många skulle opponera sig om man sade att de som sitter på flyktingförläggningar och väntar, och som kanske har varit här en kortare tid, skall få omfattas av tidsreglerna men inte de personer med barn som har mått mycket illa och som kanske har varit här i Sverige betydligt längre.

Jag vill inte undanhålla för Wiggo Komstedt att jag tycker att detta är en mycket svår fråga. Den skapar stora konflikter. Det är naturligtvis inte bra att försöka tilltvinga sig ett uppehållstillstånd genom att gömma sig. Det bästa vore naturligtvis om de föräldrar och de människor som gömmer barn tog sitt ansvar och inte utsatte barnen för den situationen.

Anf. 70 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Statsrådet ger mig delvis rätt i att detta skapar konfliktsituationer. Det är alldeles uppenbart att för varje gång riksdag och regering fattar beslut i denna riktning så förstärks konflikten mellan människor i vårt samhälle. Det kommer att tas som intäkt för att det går bra att använda den här påtryckningsmetoden. Det skickas ut stora insatser från Polisen för att leta efter ett litet barn som man tror har gått vilse när det i själva verket visar sig att någon har gömt barnet för att klara det undan en utvisning. Det stärker inte människornas inställning – den goda viljan – till vår flyktingpolitik, statsrådet. Tvärtom bidrar det ytterligare till den konfliktsituation som statsrådet själv har berört.

För att göra det bästa möjliga för flyktingar som kommer till vårt land skall vi föra en politik som vi kan stå för och som inte skapar sådana här inbyggda konflikter. Här har vi politiker ett stort ansvar. Det ansvaret tycker jag inte att vi har tagit med dagens beslut.

Anf. 71 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Hela syftet är att utgå från hur det faktiskt ser ut. Det är många människor, varav många är barn, som har varit här länge och fått en

anknytning till Sverige. Det finns många många svenskar som engagerar sig för dessa personer. De tycker att det är djupt inhumant att sända dem tillbaka till sina hemländer. Det har varit vår humanitära utgångspunkt. Det är klart att det finns de som vill kritisera den, men det är också en fråga om vilket samvete man själv har i sin politiska gärning.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 72 MAUD EKENDAHL (m):

Herr talman! Många kommuner har det ju ganska kämpigt med sitt omhändertagande av de 40 000 bosnier som nu håller på att placeras ut i olika kommuner.

Jag undrar hur regeringen har tänkt att kommunerna skall göra för att få ut den här nya gruppen som skall få sina hem ute i kommunerna. Kommer man att införa någon typ av stimulansbidrag, som man gjorde för Bosnien-gruppen? Den frågan vill jag gärna ha svar på.

Anf. 73 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Enligt den information som jag har fått om utplaceringen av bosnier så går det väldigt bra. Många kommuner behöver över huvud taget inte engagera sig, eftersom bosnierna själva söker bostad och flyttar.

Jag har tidigare redovisat att det har kommit färre anhöriga till bosnier än vad som tidigare har beräknats. Det betyder att det inom ramen för det avtal som Invandrarverket har träffat med kommunerna finns utrymme för att man skall kunna ta hänsyn till detta beslut. Det kan vara fråga om ett par tusen fler familjer än beräknat.

Riksdagen har fattat ett beslut om stimulansbidrag som innebär att kommunerna skall ta emot flyktingarna före den 1 oktober i år. Beslutet omfattar alla flyktingar – alltså även dem som får stanna på denna grund.

Anf. 74 MAUD EKENDAHL (m):

Herr talman! Jag anser att kulturministern är mycket optimistisk när hon säger att det går väldigt bra ute i kommunerna. Ja, om det bara vore att placera ut flyktingarna och ge dem en bostad. Men de skall också leva som människor, och vi vet hur det ser ut i vårt svenska samhälle vad gäller arbete. Många ungdomar går arbetslösa i dag, och de människor som kommer som flyktingar skall också sysselsättas på något sätt.

Anf. 75 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att vi har stora bekymmer på arbetsmarknaden. De har ju också inneburit att regeringen har lämnat förslag till riksdagen om särskilda åtgärder. Det är klart att det är ett mycket stort bekymmer.

Maud Ekendahl frågade mig dock i sin första fråga om själva utplaceringen i kommunerna, och i den frågan är min uppfattning att det går väldigt bra. Detta handlar inte bara om de personer som omfattas av detta beslut utan om invandrargruppen över huvud taget – vi måste ge dem en chans. Men framför allt måste vi få i gång svensk ekonomi så att arbetslösheten sjunker, och det är den redan på väg att göra.

Anf. 76 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag vill sälla mig till skaran som tycker att detta är ett mycket bra och glädjande beslut.

Det är ungefär 20 000 människor som kommer att få stanna här i vårt land, framför allt barnfamiljer. I den gruppen är det många som har mått och fortfarande mår mycket dåligt och som har farit illa, både i sitt hemland och här hos oss.

Jag vill fråga om det finns någon beredskap: Kommer man att ta fram någon handlingsplan för att hjälpa dessa familjer med deras hälsoproblem och deras många olika behov av stöd?

Min andra fråga är snarlik den som nyss ställdes. Finns det några extra pengar med i bagaget till kommuner och landsting för att man skall kunna ge människorna den hjälp de behöver? Jag tänker då närmast på deras hälsoproblem. Hur har man planerat mottagandet över huvud taget? Finns det några planer?

Anf. 77 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som jag tidigare redovisat har ju inte bara våra myndigheter utan också kommunerna redan planerat mottagningen av bosnierna efter en viss volym. Där sker nu en uppbyggnad av mottagandet, och det sker även hos landstingen när det gäller sjukvård och liknande.

Det faktum att det kommer färre anhängare till bosnier än beräknat innebär sammantaget med detta beslut och Somaliabeslutet att 5 000 personer fler än beräknat kommer att stanna, kanske ett par tusen hushåll. Man kan säga att detta är en marginell förändring i förhållande till vad man tidigare har beräknat, även om beslutet i sig omfattar ca 20 000 personer.

Anf. 78 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag känner till det som kulturministern nämnde, och jag tycker att det är bra att man nu tar vara på de resurser som kan finnas sparade för andra ändamål men som kanske inte har utnyttjats.

Men jag tänker framför allt på dessa människors dåliga kondition, på deras hälsostatus och psykiska status, på hur dåligt de har mått och på hur dåligt de mår. Tar man verkligen tag i de problemen?

Jag vet att det finns projekt på en del orter i Sverige där man tar fram riktiga behandlingsplaner och gör noggranna undersökningar för att kunna hjälpa dessa människor på ett förebyggande och även direkt behandlande sätt. Kommer någon att titta närmare på dessa projekt, och kommer projekten att föras vidare, så att andra kommuner också får ta del av dem?

Anf. 79 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Det är ett fruktansvärt stort beslut som regeringen nu har fattat. 20 000 personer, varav hälften barn – det innebär ca 10 000 vuxna.

Min fråga till statsrådet är: Gäller reglerna för anhöriginvandring som normalt för denna grupp? Hur stor uppskattas anhöriginvandringen komma att bli?

Innan man fattar ett sådant här beslut måste man ju på något sätt beräkna kostnaderna för det och se till finansieringen. Jag vet att statsrådet har sagt

att man skall återkomma med det i kompletteringspropositionen, men jag vore tacksam om jag på något sätt kunde få det kvantifierat. Vilken kostnad rör det sig om? Hur finansierar man den?

Detta vore mycket intressant att få höra. Man kan ju inte bara fatta ett sådant beslut utan att ha tagit ställning till någon av dessa två saker.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 80 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! I de 20 000 personer som jag har nämnt ingår också en beräkning av anhöriginvandringen. Eftersom vi just arbetar med kompletteringspropositionen var det nödvändigt att räkna fram de effekterna.

För att förenkla det hela litet grand och inte ta alla plus- och minusposter på olika sätt kan jag säga att nettokostnaden för nästa budgetår är ca 350 miljoner kronor.

Anf. 81 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Vad är en nettokostnad? Jag var också intresserad av finansieringen.

Anf. 82 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Kompletteringspropositionen omfattar ju hela ekonomin, så redovisningen sker i den.

Anf. 83 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det har varit en ganska lång och utförlig debatt i den här frågan. Jag är ordförande i det utskott som handlägger frågorna om själva förslaget till lagstiftning och som också gör en viss uppföljning och utvärdering av bedömningarna. Som utskottsordförande vill jag säga att det är beklagligt att svensk flyktingpolitik i mångt och mycket har kommit att kännetecknas av en viss ryckighet. Jag tror att invandrarministern och jag är överens om det.

Men jag vill också säga att på grundval av de erfarenheter som vi har gjort i utskottet är dagens beslut ändå ett riktigt beslut – detta med hänsyn till de konventioner och den flyktinglagstiftning som vi har och till den humanitära syn som ligger till grund för vår bedömning av ärendena.

Jag ansluter mig dock i hög grad till dem som har sagt att det nu gäller att vi arbetar framåt och får till stånd en ytterligare harmonisering med övriga länder. Vi har ju fått besked om att mycket är på gång därvidlag. Detta är oerhört viktigt, och jag ser EU som en viktig faktor i det sammanhanget.

Vi måste också få en mer klar och konsistent lagstiftning, som inte ger möjlighet till så divergerande beslut som man faktiskt kommer fram till ibland. I det sammanhanget vill jag säga att det är oerhört viktigt att den nuvarande invandrar- och flyktingpolitiska kommittén snarast möjligt kommer med ett förslag som gör att vi får rakare bedömningar och att vi inte arbetar "i fel ända". Det är ju vad vi gör i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1993/94:140 Bygder och regioner i utveckling

1993/94:A45 av Stina Eliasson (c)

1993/94:A46 av John Andersson (-)

1993/94:A47 av Nils-Olof Gustafsson och Margareta Winberg (s)

1993/94:A48 av Stig Bertilsson (m)

1993/94:A49 av Carl-Johan Wilson (fp)

1993/94:A50 av Sten Svensson (m)

1993/94:A51 av Ingrid Hemmingsson (m)

1993/94:A52 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s)

1993/94:A53 av Hans Gustafsson m.fl. (s)

1993/94:A54 av Håkan Strömberg m.fl. (s)

1993/94:A55 av Märtha Gårdestig (kds)

1993/94:A56 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)

1993/94:A57 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1993/94:A58 av Björn Samuelson (v)

1993/94:A59 av Leif Marklund m.fl. (s)

1993/94:A60 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s)

1993/94:A61 av Carin Lundberg och Rinaldo Karlsson (s)

1993/94:A62 av Britt Bohlin och Ingvar Johnsson (s)

1993/94:A63 av Monica Widnemark m.fl. (s)

1993/94:A64 av Lennart Rohdin (fp)

1993/94:A65 av Ulla Pettersson och Bengt Kronblad (s)

1993/94:A66 av Birgitta Carlsson och Birger Andersson (c)

1993/94:A67 av Harriet Colliander m.fl. (nyd)

med anledning av prop. 1993/94:149 Åligganden för personal inom hälso- och sjukvården m.m.

1993/94:So54 av Bo Holmberg m.fl. (s)

1993/94:So55 av Inger Koch (m)

1993/94:So56 av Gullan Lindblad (m)

med anledning av prop. 1993/94:167 En effektivare fordonskontroll

1993/94:T46 av Nils Nordh m.fl. (s)

1993/94:T47 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s)

1993/94:T48 av Wiggo Komstedt (m)

1993/94:T49 av Nils T Svensson (s)

1993/94:T50 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s)

1993/94:T51 av Karl-Erik Persson m.fl. (v)

1993/94:T52 av Harriet Colliander m.fl. (nyd)

1993/94:T53 av Rolf Clarkson m.fl. (m, fp, c, kds)

med anledning av prop. 1993/94:178 Ändring i plan- och bygglagen, m.m.

1993/94:Bo20 av Sonia Karlsson (s)

1993/94:Bo21 av Harriet Colliander m.fl. (nyd)

1993/94:Bo22 av Ulla Orring (fp)
1993/94:Bo23 av Jan Andersson (s)
1993/94:Bo24 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)
1993/94:Bo25 av Karl-Gösta Svenson (m)
1993/94:Bo26 av Lars Werner m.fl. (v)
1993/94:Bo27 av Dan Eriksson i Stockholm och Bo G Jenevall (nyd)

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

med anledning av prop. 1993/94:186 Ändringar i arbetsmiljölagen
1993/94:A68 av Ingela Thalén m.fl. (s)
1993/94:A69 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1993/94:A70 av Björn Kaaling (s)

med anledning av prop. 1993/94:187 Försöksverksamhet med medborgarkontor
1993/94:K54 av Margitta Edgren (fp)
1993/94:K55 av Christer Skoog m.fl. (s)
1993/94:K56 av Hans Stenberg och Ines Uusmann (s)

med anledning av prop. 1993/94:188 Lokal demokrati
1993/94:K57 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1993/94:K58 av Thage G Peterson m.fl. (s)
1993/94:K59 av Bengt Kindbom och Anders Svärd (c)
1993/94:K60 av Bo Holmberg m.fl. (s)

med anledning av prop. 1993/94:189 Kommunal biståndsverksamhet
1993/94:K61 av Maud Ekendahl (m)
1993/94:K62 av Kristina Svensson och Berndt Ekholm (s)
1993/94:K63 av Lennart Rohdin (fp)

med anledning av skriv. 1993/94:207 Sverige och Partnerskap för fred
1993/94:U6 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)
1993/94:U7 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

7 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 13 april

1993/94:132 av *Carl Olov Persson* (kds) till arbetsmarknadsministern om meningsfull sysselsättning för arbetslösa:

I dagsläget är drygt 600 000 personer utan arbete. Omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder har satts in. Trots detta kvarstår faktum att arbetslösheten för alltför många som förlorat arbetet eller, för många ungdomars del, aldrig haft arbete innebär att man går helt utan sysselsättning. Det innebär en enorm social ansträngning för den som är sysslös och national-ekonomiskt ett gigantiskt resursslöseri.

De arbetslösa vill ha ett arbete. De vill inte bara ta emot passivt kontantstöd. De vill göra rätt för sig. De vill ha fasta rutiner, sociala kontakter och krav på att göra något kreativt.

Orsakerna till det svåra sysselsättningsläget är en svår lågkonjunktur som förstärkts av sviterna efter en ovarsam ekonomisk politik under 70- och 80-talen. Politikerna tog i alltför stor omfattning på sig uppgiften att vara arbetsgivare. Vetskapen om detta innebär att vi nu måste vara ytterst försiktiga när vi förordar insatser för att ge arbete åt alla. Vi måste ha klart för oss att det är företag inom den privata sektorn som är nyckeln till en långsiktigt bra arbetsmarknad. Därför är den enskilt viktigaste insatsen från politikernas sida att skapa goda förutsättningar för företagandet.

Trots detta måste större intresse fästas vid vad som kan göras för att arbetslösa som vill arbeta eller utveckla sig för nya uppgifter skall få möjlighet till detta.

Den som drabbas av arbetslöshet bör snarast möjligt beredas möjlighet till kompetenshöjande studier eller annan meningsfull sysselsättning. Politikerna måste ta ansvar för en positiv utveckling för alla människor, även de som nu är arbetslösa.

I riksdagens revisorers förslag angående arbetsmarknadspolitiken framförs att det måste läggas fast klara mål och riktlinjer för insatserna för de långtidsarbetslösa. Jag instämmer helt i detta. Men ännu viktigare är att förhindra att människor blir långtidsarbetslösa.

Det är bättre att en arbetslös sätts i inskolning, parallellt med en som har arbetet kvar, än att han/hon stannar hemma och slår ihjäl tiden på grund av avsaknad av arbete. Samma gäller unga personer som ännu inte kvalificerat sig för rätt till KAS eller a-kasseersättning. När det är dags för en ung person att komma ut på arbetsmarknaden bör personen ifråga omedelbart in i ett arbete – under handledning av äldre – för att undvika att vederbörande hamnar i en apatisk situation. Utöver den samhällsekonomiska vinsten som på så sätt erhålles, skapas dessutom en dubbel kompetens inom företagen och mjukare övergångar erhålles i samband med att någon slutar på en arbetsplats.

Den resurs de arbetslösa utgör måste utvecklas på ett bättre sätt än i dag.

Vilka ytterligare åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att skapa meningsfull sysselsättning till alla som är arbetslösa?

8 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 13 april

1993/94:448 av *Ingbritt Irhammar* (c) till utbildningsministern om högskolan i Kristianstad:

Högskolan i Kristianstad planerar att flytta till tidigare P 6:s område i Kristianstad. Högskolan har i förhandlingar med Akademiska Hus i Lund AB

kommit fram till ett preliminärt hyresavtal. Parterna har enats om en hyrestid om 20 år från inflyttningen med en uppsägningstid på två år och med fem års förlängningstid.

Prot. 1993/94:88
14 april 1994

Enligt gällande bestämmelser skall dock den del av avtalet som omfattar hyrestiden underställas regeringen innan slutligt avtal kan tecknas. Regeringen har hitintills inte lämnat något sådant bemyndigande. Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

Vilka intentioner har regeringen med Kristianstads högskola?

9 § Kammaren åtskildes kl. 15.50.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. meddelandet om information från regeringen kl. 14.02 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Torsdagen den 14 april

1 § Hänvisning av ärende till utskott	1
2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 13 april	1
Justitieutskottets betänkande JuU20	
Justitieutskottets betänkande JuU23	
Konstitutionsutskottets betänkande KU23	
Konstitutionsutskottets betänkande KU29	
Konstitutionsutskottets betänkande KU35	
Finansutskottets betänkande FiU9	
Finansutskottets betänkande FiU12	
Skatteutskottets betänkande SkU36	
Skatteutskottets betänkande SkU37	
Skatteutskottets betänkande SkU38	
Kulturutskottets betänkande KrU22	
Trafikutskottets betänkande TU21	
Trafikutskottets betänkande TU22	
Trafikutskottets betänkande TU23	
3 § Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättig- hetsfrågor	6
Konstitutionsutskottets betänkande KU24	
Debatt	
Ingvar Svensson (kds)	
Bengt Hurtig (v)	
Thage G Peterson (s)	
Ylva Annerstedt (fp)	
Tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)	
Henrik S Järrel (m)	
Kenneth Attefors (nyd)	
Beslut	26
Meddelande om information från regeringen	28
4 § Finansiering av vissa väginvesteringar i Stockholms län m.m. .	29
Trafikutskottets betänkande TU24	
Debatt	
Kenneth Attefors (nyd)	
Karl-Erik Persson (v)	
Jan Sandberg (m)	
Beslut	39
5 § Information från regeringen om flyktingpolitiken	40
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Maud Björnemalm (s)	
Gustaf von Essen (m)	

Maj-Lis Lööw (s)
 Georg Andersson (s)
 Hans Andersson (v)
 Berith Eriksson (v)
 Elver Jonsson (fp)
 Märtha Gårdestig (kds)
 Wiggo Komstedt (m)
 Maud Ekendahl (m)
 Margareta Viklund (kds)
 Arne Jansson (nyd)
 Gullan Lindblad (m)

Prot. 1993/94:88
 14 april 1994

6 § Bordläggning	54
7 § Anmälan om interpellation	
1993/94:132 av Carl Olov Persson (kds) om meningsfull syssel-	
sättning för arbetslösa	55
8 § Anmälan om fråga	
1993/94:448 av Ingbritt Irhammar (c) om högskolan i Kristian-	
stad	56

